

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra antropologie a zdravovědy

Bakalářská práce

Bc. Ivana Dekařová

Český jazyk se zaměřením na vzdělávání

Výchova ke zdraví se zaměřením na vzdělávání

**Demografická analýza populačního vývoje mikroregionu
Strážnicko**

Olomouc 2015

vedoucí práce: Mgr. Petr Zemánek, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Demografická analýza mikroregionu Strážnicko“ vypracovala samostatně a pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

V Olomouci dne 23. 4. 2015

Podpis

Děkuji především vedoucímu mé bakalářské práce, panu Mgr. Petru Zemánkovi, Ph.D., za cenné rady a připomínky a za poskytnutí odborného vedení a konzultací při vytváření této bakalářské práce. Také děkuji mé rodině a blízkým za podporu v průběhu celého studia a jejich láskyplného vedení na mé životní cestě.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

OBSAH	4
ÚVOD	6
1 CÍL PRÁCE	7
2 TEORETICKÉ POZNATKY	8
2.1 Demografie	8
2.2 Vymezení demografie.....	9
2.3 Historie demografie	10
2.4 Demografická struktura obyvatelstva.....	11
2.5 Základní pojmy	15
3 METODIKA PRÁCE	19
3.1 Metodika výzkumu	19
3.2 Teoreticko-praktická příprava	20
3.3 Výzkumné problémy	20
3.4 Charakteristika výzkumného souboru	21
3.5 Použitá metoda	21
3.6 Organizace výzkumu	21
4 MIKROREGION STRÁŽNICKO	23
4.1 Socioekonomická analýza mikroregionu Strážnicko	23
4.2 Charakteristika mikroregionu	25
4.3 Historie mikroregionu a jednotlivých obcí.....	25
4.4 Demografická analýza	29
4.5 Sociální analýza.....	33
4.5.1 Sňatečnost a rozvodovost.....	35
4.5.2 Vzdělání	35
4.5.3 Religionalizita	37

4.6 SWOT analýza.....	38
5 Výsledky	40
5.1 Vyhodnocení výzkumu.....	40
6 DISKUSE.....	46
6.1 Vyhodnocení dat.....	46
6.2 Návrhy řešení.....	48
ZÁVĚR.....	51
Souhrn	52
Summary	53
REFERENČNÍ SEZNAM	54
Seznam použité literatury	54
Seznam použitých symbolů a zkratek	57
Seznam příloh	57
Seznam obrázků.....	57
Seznam tabulek.....	58
Seznam grafů	58
PŘÍLOHY	

ÚVOD

„Všechno podstatné už bylo jednou řečeno.“

Alfred North Whitehead (1927)

V určité životní etapě máte pocit, že se kolem Vás neustále jen rodí děti. Je to jako volání přírody, protože Vy zrovna se k takovému kroku vůbec neblížíte. Ke mně navíc jakoby ve vlnách přicházejí témata mizející populace či odkládání věku k založení rodiny a to z důvodu soustavného studia, které se této problematice úzce dotýká. Proto nebylo těžké zvolit si téma bakalářské práce. Přišlo jakoby samo od sebe. Víím, že už spoustu toho bylo napsáno na téma demografie. Tento pojem se skloňuje ve všech pádech a pojmy související s ním na nás křičí z rádia nebo televize, den co den. Je to opravdu nezbytné?

Položila jsem si otázku, co všechno demografie zahrnuje a jak nás ovlivňuje. Jak ovlivňuje mě samotnou. Velmi rychle jsem dospěla k názoru, že se týká úplně čehokoliv! Příchod potomka silně ovlivní ekonomickou stránku rodiny. Úmrtí blízkého se hluboce dotkne duchovní a s tím související náboženské stránky. Případná (a v poslední době velmi častá) „migrace“ zasahuje do sociálního aspektu naší osobnosti. Je důležité o tom přemýšlet, být informován, sledovat situaci. Jako populace vymíráme. Na důvody proč se dá přijít snadno. V průběhu desetiletí poklesla úmrtnost, což zapříčinila zvyšující se úroveň života a hlavně zdravotnictví. Lidský život se prodlužuje. ALE! Zároveň s tím klesá porodnost. Proč? Na to každý dokáže odpovědět sám. Žádné babyboomy. To jsou jen prázdné pojmy. Mít rodinu je jaksí nežádoucí. Sňatek je přežitek. Stálost vztahu se nenosí. Finanční situace je nejistá. Taky bych si rozmyslela, jestli budu mít děti ve dvaceti. A co vy?

Ptala jsem se lidí kolem sebe, diskutovala se známými. Slyšela jsem desítky názorů, snů, strachů. A protože sama děti chci, rozhodla jsem se provést důkladnou analýzu právě v regionu, ve kterém žiji, v nejbližším okolí, kde by mé děti vyrůstaly. Chci zjistit, jestli se mikroregion Strážnicko nějak odlišuje od současného trendu populačního vývoje. Jestli si moje děti nebudou hrát na ulici samy. A jak je uvedeno v citátě, který moji práci zahajuje, zaměřila jsem se částečně na to, co už bylo jednou řečeno – co je demografie, jaké má postupy a pojmy. Ale zároveň je mým cílem objevit něco nového, co pro mě a můj mikroregion bude velmi cenné a co ještě nikdo nezmapoval. Jaká je demografická situace tady? Jsme opravdu v krizi?

1 CÍL PRÁCE

Cílem této bakalářské práce je prostudovat demografickou situaci v mikroregionu Strážnicko. V tomto mikroregionu žiji a toto téma tedy zpracovávám i z hlediska osobního zájmu.

Z výše stanoveného cíle vyplývá, že tato práce má širší zaměření v oblasti demografie. Zpracováním se odkrývá několik dalších podcílů. Můžeme mezi ně zařadit analýzu vybraného regionu, charakteristiku demografického vývoje uvnitř regionu a na základě zjištěného stanovení doporučení a prognóz. Za hlavní cíl je vybráno stanovit kvalitní demografickou analýzu a na jejím základě vytvořit návrhová řešení pro mikroregion.

Při pilotáži, kdy se získávají předběžné informace o dané problematice, jsem studovala z možných dostupných informačních zdrojů a podle Hendla (2008) je nejpodstatnější zvolit pouze téma se základními výzkumnými otázkami. Vzhledem k tomu, že ty můžeme dále rozšiřovat a upravovat, nemáme tedy příliš úzce stanoveny, co bude našim cílem. Je to mnohem lépe přizpůsobitelné výzkumníkovi. Proto jsem si jako základ stanovila tyto otázky: Proč se mikroregion Strážnicko potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti? Z jakého důvodu se zde vyskytuje nízká porodnost/ vysoká migrace? Jaké typy problémů ovlivňují demografii území? Na základě toho vznikly tyto pracovní poznatky:

1. Mikroregion Strážnicko se potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti.
2. V mikroregionu Strážnicko je nízká porodnost a vysoká migrace.
3. Demografii území ovlivňují určité typy problémů.

Po zpracování základních fakt a zjištění pravdivosti/nepravdivosti stanovených algoritmů, bude tato oblast mikroregionu následně srovnána s vyšším územním celkem (tedy Jihomoravským krajem) ve kterém mikroregion leží a případně v některých bodech proběhne i celorepublikové srovnání.

Dílčím cílem této práce je seznámení se s problematikou demografie, objasněním základních pojmů a uvedení do celé teorie této oblasti. Proto není dopředu odkázána pouze k pozornosti odborného publika, ale i širší veřejnosti, laikům nebo například vedení zmíněného mikroregionu, kterému tato práce může být nápomocna ve tvorbě strategických plánů do budoucna.

2 TEORETICKÉ POZNATKY

V této kapitole se věnuji především definici demografie a objasnění základních pojmů, kterými se práce zabývá. Krátce se zaměřuji také na problematiku demografie v historii a změnami ve vývoji v České republice. Cílem kapitoly je utřídit si poznatky o zkoumané problematice a dostatečně se teoreticky připravit na demografickou analýzu sledovaného mikroregionu

2.1 Demografie

Na úvod se budeme především věnovat demografii jako takové. Každý z nás lidí na Zemi, je, byl a bude účastníkem demografických jevů. Spousta lidí, s kterými navážete na toto téma konverzaci, považuje reprodukci za jediný smysluplný důvod svého bytí. Uvědomte si, že také každý z nás se kdysi narodil. A jednou každý z nás nepochybně také zemře. To jsou dva základní demografické jevy. Někteří jedinci pak založí svoje domácnosti, oficiálně uzavřou sňatek manželský a zdaleka ne všichni zplodí potomka (či více). Někdo se mezi tím stihne stěhovat (někdo i několikrát) a hodně často se někdo i rozvede. Život od narození do smrti běží a je pro nás zcela přirozený. (Rabušic, 2001, s. 21) Kolik z Vás ale přemýšlelo nad tím, že je to všechno problematika zvaná demografie? Každý jeden z nás její součástí. Naším chováním vytváříme tzv. demografické události, jejichž výsledkem je entita (tzv. populace). Tedy každé naše rozhodnutí o životní změně je důležitou součástí procesu demografie. Malý krok pro nás, velký krok pro lidstvo (obrazně řečeno). Na planetě Zemi žije kolem 6 miliard lidí. To je na první pohled dost velké číslo na jednu takovou planetu. Neustále se, ale kolem nás proslýchá, jak lidí ubývá, děti se nerodí, spíše se stárne. Je tedy pravda, že lidstvo vymírá? Jak dopadne analýza mnohem menšího kousku Země – mikroregionu Strážnicko? Veškeré analýzy stojí na věkové struktuře obyvatelstva, neboť ta je pro jakoukoliv analýzu výchozí. Ovlivňuje nejen úroveň obyvatelstva a demografické jevy ve společnosti, ale i jejich kvantitu. Také proto mému výzkumu předcházelo hlavně hledání potřebných údajů a nastínění si situace v mikroregionu především z hlediska věkové struktury, ve složení mužů a žen apod. Samo slovo analýza znamená soustředění především na jednotlivé části. Tedy od malého k většímu. Více o tom pojednává praktická část.

2.2 Vymezení demografie

Zjednodušeně řečeno je demografie vědní obor, který se zabývá reprodukcí lidských populací (tedy demografickou reprodukcí). Reprodukce lidských populací, má svou biologickou i sociální stránku. Teoreticky se dá každou zabývat zvlášť, prakticky však nikoliv. Změny populace jsou odvozeny od procesů porodnosti, úmrtnosti a ty jsou spjaty jak s našimi biologickými možnostmi, tak sociální stránkou, která tyto možnosti umožňuje. Poprvé termín demografie použil A. Guillard v roce 1855, ale můžeme předpokládat, že počátky demografie sahají již do 17. století. Objektem studia jsou lidské populace, které avšak zkoumá i spousta jiných oborů. Specifikem tedy zůstává fakt, že demografie se zaměřuje především na proces reprodukce. Při zkoumání spolupracuje demografie s geografii obyvatelstva, neboť populační vývoj je výsledkem jak přirozené změny obyvatelstva, tak mechanické (migrace) změny. Někdy se užívá i rozdělení na sociální měnu. (Kalibová, 2009, s. 13)

Demografie je tedy věda, která se zabývá studiem kvantitativních a kvalitativních charakteristik obyvatelstva a jeho vývoje. Označení vzniklo z řeckého slova demos, které znamená obec, lid, obyvatelstvo, a slova grafain, což znamená popisovat. Poznatky demografie jsou důležité pro řízení státu, ekonomiku, kulturní i sociální rozvoj společnosti, politickou oblast a také slouží jako podklad pro řadu dalších oborů. (Zemánek, 2012, s. 11) Výše zmíněné dělení demografie:

- kvantitativní – vychází ze statistických údajů a zahrnuje obory jako analytická demografie, popisná (deskriptivní) demografie či teoretická (čistá) demografie
- kvalitativní – soustřeďuje se na vývoj a kvalitativní stránku (genetika, historie demografie, ekonomická demografie, geodemografie apod. (Sýkorová, 1991, s. 8)

Demografická analýza, jak již bylo nastíněno, se soustřeďuje na poznávání částí jednotlivých procesů a je přímo propojena i s populační politikou. V pravém slova smyslu je historickým oborem, neboť se zabývá populačním vývojem i v minulosti. Úzce souvisí se sociologií. Všechny demografické události (porodnost, úmrtnost, migraci) podněcují sociální aspekty společnosti (jako sňatek, potrat, rozvod apod.). (Kalibová, 2009, s. 18)

2.3 Historie demografie

V této kapitole se bude práce zabývat vývojem na území České republiky a nástinem celosvětového vývoje a to z důvodu přiblížení hlubších souvislostí důležitých pro kvalitní pochopení celé problematiky.

Jako každá disciplína se i demografie se vyvíjela ve dvou rovinách. Teoretické a praktické. Vznik a počáteční vývoj se odehrává právě ve sféře společenské praxe, pod tlakem základních údajů o počtu a složení obyvatelstva. Tento motiv vznikl z čistě praktických důvodů, kdy početní stavy populace byly chápány jako zdroj vojenské, hospodářské a politické moci státu. Tyto potřeby byly předzvěstí jakéhosi sčítání lidu ve starověké Babylonii, Egyptě, Indii, ale také Římě a Řecku. (Sýkorová, 1991, s. 10) Z této doby se odborníci baví spíše o méně kvalifikovaných odhadech a moderní formy registrace se řadí až do poloviny 17. století. To se začínají konstituovat státy založené na centrální světové moci. Také demografické teorie se začínají více rozvíjet a to systematickým studiem demografických jevů.

Mezi průkopníky patří John Graunt (1620 – 1674), jenž napsal spis o úmrtnosti v Londýně. Jako jeden z prvních konstruoval úmrtnostní tabulky. Další byl Johann Süssmilch (1707 – 1767), který se pokusil o vysvětlení a zdůvodnění demografických pravidelností. Studium populačních otázek na konci 18. a po celé 19. století bylo ovlivněno rostoucím zájmem o ekonomické, sociální a politické problémy, a to hlavně v Anglii a Francii. Během 19. století došlo k největšímu pokroku ve výzkumu procesu úmrtnosti. Rozšířily se znalosti o podmínkách, které působí na četnost úmrtí a zlepšily se i metody jejich analýzy. To vedlo k zavedení měr úmrtnosti podle věku a pohlaví i metody přímé a nepřímé standardizace. Thomas Robert Malthus (1766 – 1834) vyjádřil vztah mezi růstem prostředků obživy a početním růstem populace – toto povýšil na zákon.

Za zakladatele moderní demografie je potom považován pan Adam Lambert Quetelet (1796 – 1874), jenž zpřesnil statistické zjišťování, vypracoval k tomu zásady moderních sčítání lidu a založil Mezinárodní statistický úřad. K dynamickému rozvoji demografie dochází pak v druhé polovině 19. století a to propracováváním metodologie, vnikajících nových teorií a také koncepcí populační politiky. Významnou osobností je Wilhelm Lexis, Axel Gustav Sunbarg či v neposlední řadě A. Guillard. Pokrok ve 20. století zaznamenává dílo Alfreda Lotky, ze kterého vychází současná francouzská a americká demografická škola. (Demografie, 2014)

U nás v českých zemích se demografové řadí ke světové špičce. Již od roku 1786 existuje řada souvislých záznamů o počtu sňatků, porodů a úmrtí. To je zapříčiněno hlavně kvalitními záznamy z církevních matrik. V polovině 18. století se objevují první práce s demografickou tematikou coby ucelené sbírky autorů, kteří navazují na cenné statistické práce. První vysokoškolské přednášky na tato témata vedl v roce 1899 Jindřich Matiegka (vedoucí Ústavu pro antropologii a demografii na Univerzitě Karlově v Praze). Za zakladatele české demografie je považován Antonín Boháč (1882 – 1950), který reorganizovat statistiku, provedl první i druhé sčítání lidu v letech 1921 a 1930 a celkově tedy demografii pozvedl na mezinárodní úroveň. Mezi pokračovatele patřil František Fajfr (1892 – 1969), který založil odborný časopis Demografie, pravidelně vycházející 4 krát ročně už od roku 1958. Dále inicioval založení Československé demografické společnosti (od roku 1993 Česká demografická společnost).

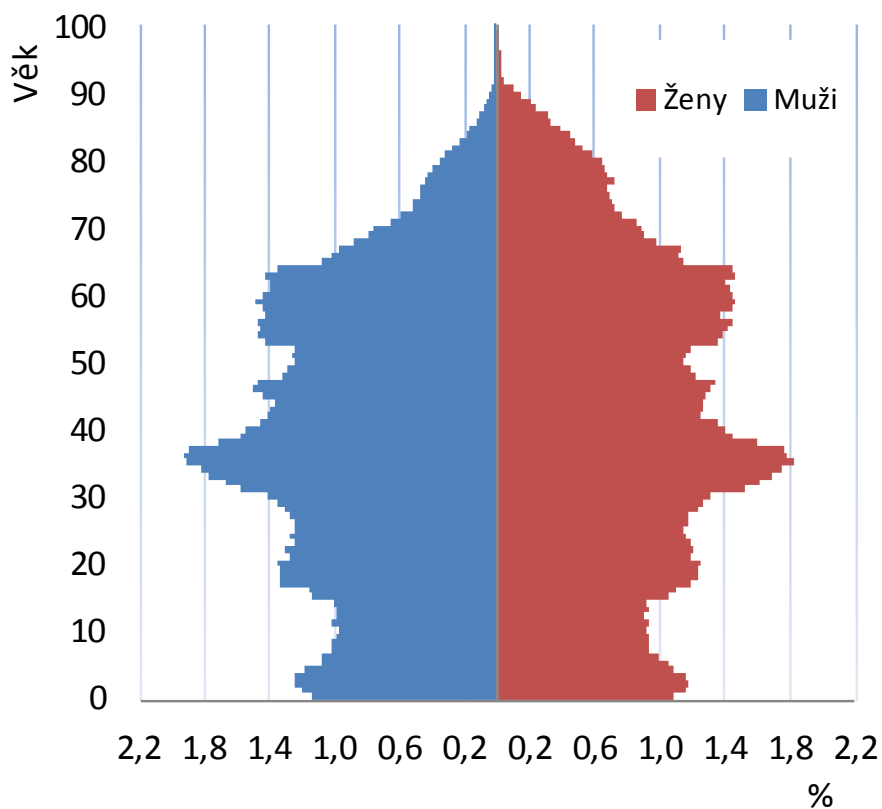
K současným odborníkům patří Zdeněk Pavlík. Na mezinárodní úrovni se řešením demografických otázek zabývá např. Mezinárodní unie pro vědecké studium populace, pozornost věnuje demografickým problémům i OSN. Otázkami populačního vývoje evropských zemí se zabývá Evropská asociace pro populační politiku nebo Rada Evropy (Kalibová, 2009, s. 12).

2.4 Demografická struktura obyvatelstva

Nejen základní pojmy a historické souvislosti jsou důležité pro kvalitní vypracování této práce, ale také stratifikace obyvatelstva dle daných charakteristik. Struktura obyvatelstva je složení podle různě zvolených znaků. Pro lepší orientaci se sleduje na území kraje, okresu, města a obce. V této práci se k všeobecnému přehledu v praktické části přidá dělení z hlediska mikroregionu. Obyvatelstvo můžeme dělit podle pohlaví a věku, rodinného stavu, vzdělání apod. Níže je přehledně uvedeno teoretické vysvětlení těchto pojmů.

Struktura obyvatelstva **podle pohlaví a věku** patří mezi základní demografické struktury obyvatelstva. Je vyjádřena rozdělením celkového počtu obyvatel do jednoletých nebo víceletých (obvykle pětiletých) věkových skupin, přičemž toto členění se provádí prakticky vždy odděleně pro muže a ženy. Věková struktura každé populace je výslednicí předcházejícího vývoje úrovně porodnosti, úmrtnosti a migrací zhruba minulých sta let. Většina evropských populací, včetně České republiky, má v současnosti značně nepravidelnou věkovou strukturu, odrážející vliv událostí z průběhu celého 20. století. V důsledku dlouhodobě nízké úrovně plodnosti a rostoucí naděje dožití při narození dochází k demografickému stárnutí populace, při kterém se mění

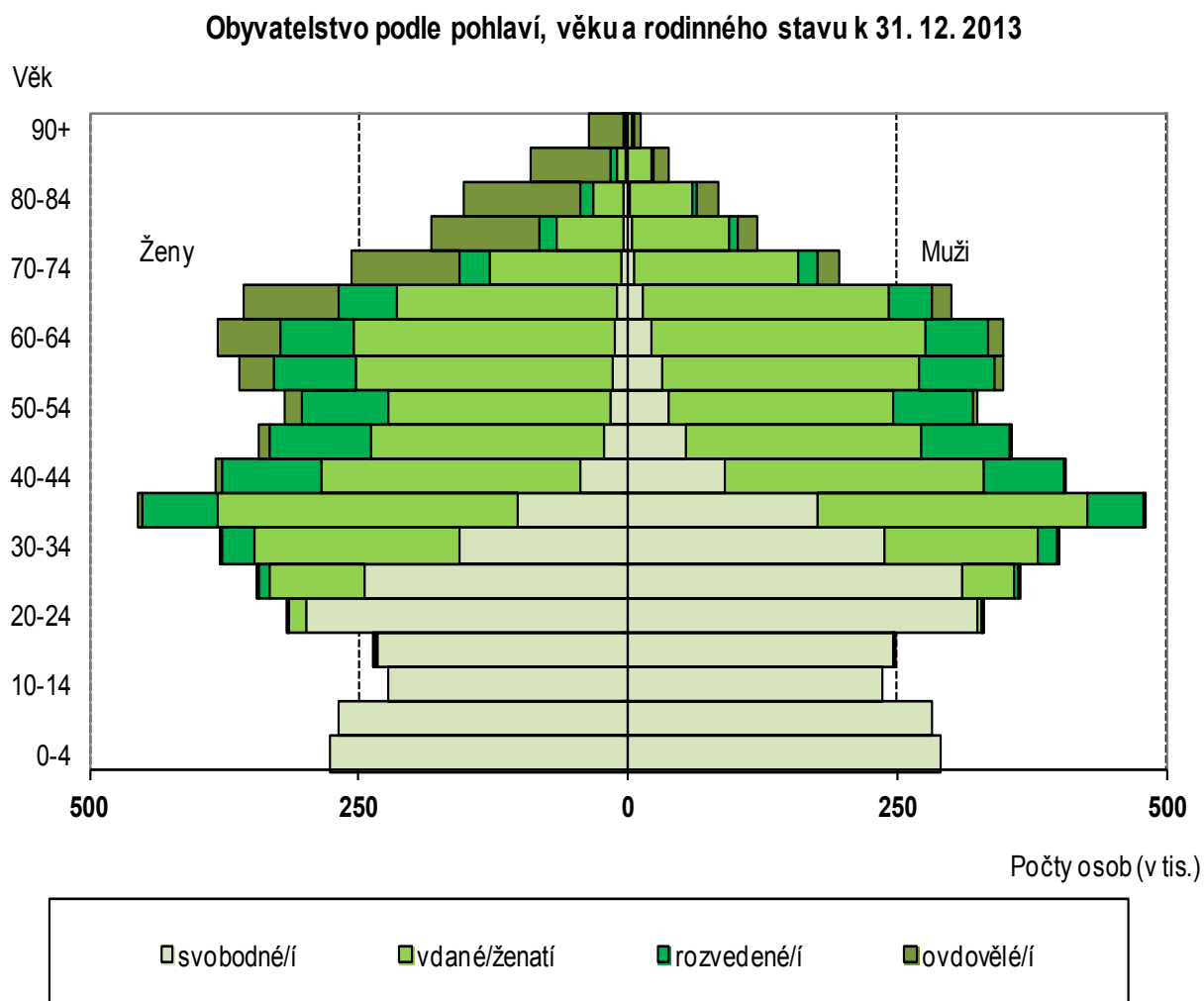
relativní zastoupení hlavních věkových skupin. Dle zastoupení se rozlišuje progresivní typ (výrazná převaha dětské složky v obyvatelstvu), stacionární typ (vyrovnaná dětská a zároveň postreprodukční složka, dospělí nad 50 let) a regresivní typ (převaha postreprodukční složky). (Demografie, 2014)

Graf 1: Věková struktura obyvatelstva v obcích od 1 000 do 1 999 obyvatel (ČSÚ)

Jak vidíme v grafu věkové struktury obyvatelstva pro obce od 1000 do 1999 obyvatel, kam se zařazuje většina obcí mikroregionu, o který se v této práci zajímáme, věkové spektrum je široké. V obcích je všeobecně více starší věkové skupiny, než je celorepublikový průměr. Ve zvolené skupině obcí je průměrný věk 40,1 let. V této skupině také viditelně převažuje dětská složka nad poproduktivní. Na 100 osob ve věku 15 let připadá 94 osob ve věku nad 65 let. Tyto výsledky potvrzují dlouhodobý trend stárnutí populace. (Český statistický úřad, 2014)

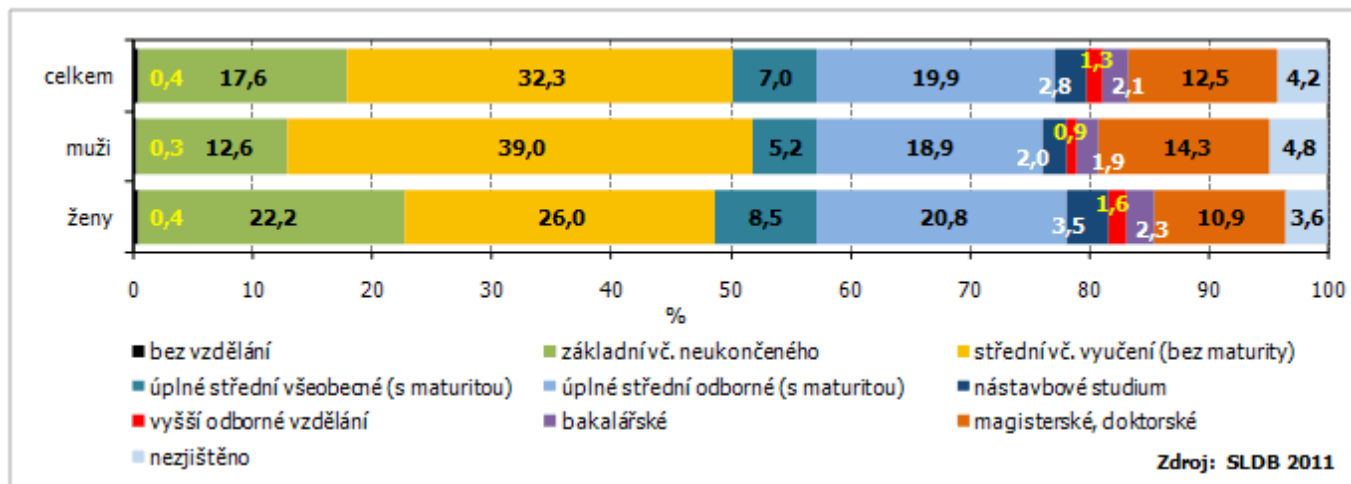
Struktura obyvatelstva **podle rodinného stavu** je další možností rozčlenění společnosti. Rodina je dočasné nebo relativně trvalé společenství jednoho muže a jedné ženy. Vstupují do společensky uznávaného, legalizovaného vztahu, o kterém se předpokládá, že se stane dříve nebo později základem rodiny – to je manželství. Obyvatelstvo se dle rodinného stavu třídí na **svobodné, ženaté a vdané, rozvedené a ovdovělé**. Toto třídění bývá zpravidla provedeno zvlášť pro muže a ženy.

Graf 2: Struktura obyvatelstva podle pohlaví, věku a rodinného stavu (ČSÚ)

Jak můžeme vidět v dalším grafu, v České republice spíše převažují svobodní nad ostatními rodinnými stavy. Nejvyšší počty svobodných jsou potom zjišťovány v 22. roce života jak u mužů tak žen. Ve věku 32 let je více než polovina žen vdaných. Nejvyšší počty jak mužů, tak žen vdaných či ženatých spadají do 39 roku života. Nejvyšší počty rozvedených jsou potom ve věku 49 let u obou pohlaví. Od 50 – 54 let je patrný nárůst podílu ovdovělých žen. U mužů je to kolem 65 – 69 let. (Český statistický úřad, 2014)

Důležitou charakteristikou struktury obyvatel je jeho vzdělanostní složení. V České republice rozlišujeme podle stupně nejvyššího dosaženého vzdělání obyvatele se **základním vzděláním, středoškolským vzděláním bez maturity, středoškolským vzděláním včetně maturity** a s **vysokoškolským vzděláním**. Existují i podrobnější členění, která např. rozlišují úplné střední vzdělání všeobecné a úplné střední vzdělání odborné, nebo jsou např. zaměřena i na postgraduální vysokoškolské vzdělání. Pro mezinárodní srovnávání vzdělanostní struktury obyvatelstva slouží ISCED klasifikace.

Graf 3: Vzdělanostní struktura Jihomoravského kraje pro obyvatelstvo ve věku 15 a více let (ČSÚ)

Z posledního grafu je patrné, že mezi ženami a muži jsou zřejmé rozdíly, co se týče vzdělanostní struktury. Data jsou pro Jihomoravský kraj, kde se nachází obce zvoleného mikroregionu a lze tedy předpokládat, že výsledky přímého zjišťování, budou podobné. Největší rozdíl je mezi osobami se středním vzděláním bez maturity včetně vyučení. Tyto hodnotové údaje jsou 39 % mužů a 26 % žen. Rozdíl mezi vysokoškoláky je 16,2 % mužů a 13,2 % žen.

Mezi další struktury můžeme řadit dělení podle ekonomické aktivity, národnosti či náboženství. K některým s těchto se v praktické části práce vrátíme, ale z hlediska čistě zájmového. Veškeré tyto údaje jsou zjišťovány sčítáním lidu, které v České republice naposledy proběhlo v roce 2011 na základě zákona č. 296/2009 Sb., o sčítání lidu, domů a bytů. Na základě výsledků a převážně z tohoto roku bude v této práci čerpáno údajů pro praktickou část a následné vyhodnocování práce.

2.5 Základní pojmy

Záměrem je v této části vysvětlit formou krátkých heslovitých vět, základní odborné pojmy, které se běžně vyskytují v souvislosti s demografií. Vysvětlení se zejména vztahují k dalšímu použití pojmů v této práci. Jedná se o tyto pojmy:

Demografická událost – významná událost v lidském životě, která má vliv na demografickou reprodukci např. narození, úmrtí, sňatek. Musí být časově, místně a věčně vymezena.

Demografická analýza – rozbor jednotlivých složek demografické reprodukce. Studuje demografické události jako hromadné jevy s cílem vymezit jejich charakteristické znaky. Zkoumá jejich proměnlivost v průběhu času nebo na určitém území.

Demografická reprodukce – přirozená obnova populace s vyloučením migrace, tedy přirozená změna obyvatelstva v uzavřené populaci, kdy se bere v úvahu pouze proces rození a vymírání.

Demografické stárnutí – zvětšování podílu starých osob v populaci.

Demografická statistika – sleduje populační jevy a procesy. Data jsou soustředěována k centrálnímu zpracování. Naplňuje datový fond, který slouží k dlouhodobému srovnávání obyvatelstva.

Demografické ukazatele – ukazatele získané či odvozené z evidence demografických událostí. Základní jsou úmrtnost, porodnost, sňatečnost, rozvodovost, potratovost, nemocnost aj.

Populační politika (rodinná politika) – součást státní politiky, zahrnující opatření k ovlivnění populačního vývoje ve společnosti. A to z hlediska počtu, zdravotního stavu, věkového složení atd. Jedná se o konkrétní opatření a jejich realizaci v oblasti ekonomické, sociální a zdravotní. K realizaci populační politiky používá vláda ČR tzv. přímé nástroje (porodné, rodičovská dovolená aj.) a nepřímé nástroje (zkvalitňování lékařské péče aj.)

Obyvatelstvo (lidská populace) – je soubor lidí trvale žijících bez ohledu na státní občanství na určitém území (stát, kraj, okres, obec), může se skládat z různých populací, etnik, národů, ale podmínkou je trvalý pobyt na daném území.

Střední stav obyvatelstva – uvádí počet obyvatel daného území v okamžiku, který byl zvolen za střed sledovaného období. V ČR je to počet obyvatel z 30. 6. na 1. 7. sledovaného roku. Je to klíčový prvek pro mezinárodní srovnání.

Index stáří – vyjadřuje kolik je v populaci počet obyvatel ve věku 60 let a více na 100 dětí ve věku 0 – 14 let. (Demografie, 20014)

Migrace – proces zvětšování či zmenšování populace vlivem stěhování. Je klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje. Souvisí se změnou trvalého bydliště, které se považuje za základ územní klasifikace v demografické reprodukci. Rozlišujeme pojmy imigrace (přistěhování), emigrace (vystěhování) a reemigrace (vystěhování a zpětné nastěhování v rámci roku).

Porodnost (natalita) – klíčový demografický proces označující rození dětí. Statistika porodnosti je založena na formuláři Hlášení o narození. Mezi hlavní ukazatele porodnosti patří hrubá míra porodnosti (počet živě narozených za rok na 1 000 obyvatel), míra plodnosti dle věku apod.

Sňatečnost – popisuje demografickou událost, která nemusí nastat u každého jedince, popisuje založení manželství dle zákonem stanovených podmínek. Sňatkem vzniká manželský pár. Statistika je založena na formálním Hlášení o uzavření manželství, kde je dokladem Oddací list.

Základní ukazatele jsou hrubá míra sňatečnosti (počet sňatků na 1 000 obyvatel), úhrnná sňatečnost (průměrný počet sňatků na 100 osob) a mnohé další.

Potratovost – specifický typ úmrtnosti plodu v době od početí plodu do vývojového stádia než se plod považuje za dítě (do 28. týdne gravidity). Opět má základní ukazatele hrubá míra potratovosti (počet potratů za rok na 1 000 obyvatel), míra potratovosti dle věku a další.

Úmrtnost (mortalita) – klíčový demografický proces, spolu s nemocností hlavním ukazatelem vypovídající o zdravotním stavu obyvatelstva. Označuje umírání obyvatelstva. Patří k tomu také základní ukazatele úmrtnosti jako hrubá míra úmrtnosti (počet zemřelých za určité období na 1 000 obyvatel), míra úmrtnosti či kojenecká úmrtnost.

Rozvodovost – statistický ukazatel právního zániku manželství za života manželů. Z demografického hlediska pozitivní i negativní vlivy.

Nemocnost – ukazatel zdravotního stavu populace konkrétní společnosti.

Mikroregion – sdružení několika obcí, za účelem spolupráce. Region malého geografického měřítka. V praxi se zpravidla jedná o účelové mikroregiony, sdružení obcí. V ČR jsou často vytvářeny za účelem získání společné podpory pro čerpání prostředků ze státních fondů a z fondů EU. (Mikroregiony, 2012)

Obec s rozšířenou působností – jsou města, obecními úřady obcí s rozšířenou působností jsou tedy jejich městské úřady nebo magistráty.

Pověřený obecní úřad – je obecní úřad, který v rámci přenesené působnosti vykonává na svém území státní správu v rozsahu přiznaném „obcím s pověřeným obecním úřadem.“ Obvykle tuto státní správu vykonává také pro ostatní obce v okolí. Obec s pověřeným obecním úřadem se někdy označuje jako obec II. typu nebo obec II. stupně. (Pověřený obecní úřad, 2012)

Rodinný stav (r.s.) – důležitý sociální, právní, statistický a demografický indikátor, který rozlišuje obyvatelstvo podle vazby na rodinu a manželství. Změny r.s. jsou významnými demografickými událostmi – sňatek, rozvod, ovdovění.

SWOT analýza – zkratka anglických slov Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats, tj. silná a slabá stránka, příležitosti a hrozby. Je dnes standardní metodou regionálního rozvoje. Podstatou je odhalení a současně vzájemné porovnání vnitřních silných a slabých stránek zkoumaného objektu a možností a hrozeb, které na něj působí zvenčí.

(Kalibová, 2009, s. 26 – 143)

3 METODIKA PRÁCE

V této části práci je popsána metodika výzkumu, zdůrazněny podstatné charakteristiky zaměření, objasnění přesné metodiky tedy popis výzkumného nástroje. Také je vysvětlena organizace a statistické zpracování získaných dat.

3.1 Metodika výzkumu

Hlavní problematiku obsahuje praktická část bakalářské práce, která následuje o teoretickém uvedení do problematiky. Na obě části pak navazuje vyhodnocení a doporučení autorky.

Základní charakteristika výzkumného šetření:

Základní pojetí:	kvalitativní výzkum
Přístup:	studium historických a statistických dokumentů
Výzkumná metoda:	analýza zdrojů
Technika sběru dat:	rozbor dokumentů, statistické šetření dat

V první fázi, kdy je nejdůležitější stanovit oblast problému, kterým se práce bude zabírat, byla uskutečněna tzv. předběžná teoretická analýza. Jde o získání co největšího množství informací k seznámení se s danou problematikou. Základním zdrojem je studium příslušné odborné literatury, internetu a informační databáze, na základě konzultací s odborníky apod. Dále byly stanoveny definice, kterými se práce zabývá. V části předvýzkumu se zabýváme menším vzorkem osob (zaměření na jednu obec mikroregionu) a vše se pak aplikuje ve vlastním výzkumu (veškeré obce mikroregionu) pro danou práci. Jak je tedy uvedeno, byly použity hlavně metody sběru dat, jejich třídění, analyzování a závěrečná syntéza. Analýza se týká charakteristik jednotlivých obcí, kde zkoumá jevy zvlášť. Opakem je syntéza, kdy v porovnání s Českou republikou či jiným vyšším územně samosprávným celkem, staví mikroregion do pozice analyzovaného objektu.

3.2 Teoreticko-praktická příprava

Pro první část této práce bylo velmi důležité nastudovat základní teoretické poznatky, tedy literaturu. Čerpala jsem především z děl tuzemských autorů a při práci jsem měla k dispozici tištěné i elektronické zdroje. Z těchto odborných materiálů jsem v první části charakterizovala demografii jako vědu, uvedla nejpodstatnější pojmy a jejich objasnění a krátce také objasnila historický původ demografie jako takové. Další část mé práce se věnovala již určitým demografickým jevům, které byly uvedeny v kontextu vývoje a v tabulkách i uvedeny reálnými čísly.

Nejdůležitější fáze práce je sepsána díky dokumentům týkajících se mikroregionu Strážnicko. Především jsem se zabývala i stávající Strategií mikroregionu a historickými i současnými statistickými daty. Na základě poznatků byla vypracována tzv. SWOT analýza, analýza která se věnuje silným a slabým stránkám, příležitostem a ohrožením v dané oblasti. Cílem SWOT analýzy je souhrnně popsat hlavní vnitřní a vnější faktory, které mají vliv na rozvoj dané obce. (Metodika tvorby programu rozvoje obce, 2014) Na základě SWOT analýzy byly v závěru práce vypracovány doporučení vhodná ke zlepšení situace v mikroregionu.

3.3 Výzkumné problémy

Jako základní cíl bakalářské práce byly stanoveny určité výzkumné problémy. Problémy, které jsou v této oblasti sledované, jako podstatné ke zpracování jsem na tomto místě převedla do následujících výzkumných otázek:

Výzkumná otázka číslo 1:

Proč se mikroregion Strážnicko potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti?

Výzkumná otázka číslo 2:

Z jakého důvodu se zde vyskytuje nízká porodnost a vysoká migrace?

Výzkumná otázka číslo 3:

Jaké typy problémů ovlivňují demografické jevy na území mikroregionu?

3.4 Charakteristika výzkumného souboru

Podle Hendla (2008) má být výběr co nejvíce reprezentativní. Aby tento výběr dobře reprezentoval, je několik způsobů výběru (prostý náhodný, skupinový, stratifikovaný, kontrolovaný, vícenásobný, záměrný, mechanický a spárovaný). Každý si volí podle zaměření výzkumu, všeobecně platí, že čím větší výběr, tím blíže vlastnostem základního souboru. Někdy je možné potřebný rozsah odhadnout výpočtem. Pak záleží na variabilitě (rozptýlení) dat v základním souboru. Pro tuto práci jsou výzkumným souborem všichni stálí obyvatelé sdružených obcí mikroregionu Strážnicko, tedy občané obcí Petrov, Tasov, Sudoměřice, Strážnice, Hroznová Lhota, Tvarožná Lhota, Žeraviny, Kněždub, Kozojídky a Radějov. A to od věku 0 – 99 let neboť do demografického výzkumu mé práce patří každá věková skupina a každý občan jedné z obcí mikroregionu. Jedná se o zhruba 15 000 osob. Není nutné používat výpočty.

3.5 Použitá metoda

Většina metod použitá v bakalářské práci navazuje na práci autorek Klufová a Poláková o Demografických metodách a analýze. Byla použita metoda převážně analýzy informačních zdrojů. Důležitým zdrojem jsou údaje ze Sčítání lidu, domů a bytů, naposledy aktuální z roku 2011, a dle také evidence matrik jednotlivých obcí. Soustava matrik se využívá k zachycení evidence přirozené měny (všechny demografické ukazatele s výjimkou migrace). Tyto údaje jsem hledala souvisle i na Českém statistickém úřadě. Evidenci migrací sledují obce pomocí povinného hlášení o trvalém pobytu. Z veškerých číselných údajů se pomocí nejčastěji programu Microsoft Office Excel, staly přehledné tabulky. Následně byly převáděny do grafů ve stejném programu. Pro tuto práci byly použity sekundární dokumenty z hlediska pramene informací. Sekundární pramen je takový pramen, který byl zveřejněn.

3.6 Organizace výzkumu

Organizace probíhala na základě obecného přehledu průběhu práce zvolení tématu a oblasti výzkumu – stanovení problému a účelu práce – formulace základních otázek a hypotéz – sběr a analýza dat – formulace závěrů, v této části rozvedu do podrobností časový harmonogram zpracování.

V měsících červen-srpen 2014 probíhala teoretická příprava studiem metodologie, kdy byly zpracovány recenze knih zadaných vedoucím práce a to: *Metody pedagogického výzkumu* (Chráška, 2007) a *Demografické metody a analýzy* (Klufová, 2010). Příprava výzkumu probíhala od srpna 2014 a obnášela stanovení hlavních cílů práce, vhodné metodologické postupy apod. Na podzim 2014 byl uskutečněn sběr dat pomocí dostupných zdrojů (Český statistický úřad, mé předchozí bakalářské práce na UTB ve Zlíně a jiných závěrečných prací či odborné literatury), získání dat pro demografickou a socioekonomickou analýzu mikroregionu Strážnicko. Bohužel pro možnost práce s nejnovějšími údaji se protáhly některé části až do nadcházejícího roku. Od ledna 2015 následovalo zpracovávání získaných údajů, doplňování aktuálních dat a postupné zpracování.

4 MIKROREGION STRÁŽNICKO

V této kapitole představím mikroregion Strážnicko s charakteristikami mikroregionu, socioekonomickou analýzou území, demografickou analýzou a sociální analýzou.

Pojem mikroregion je celkem novodobou záležitostí v územním rozvoji. Nejvíce jich vzniklo v letech 1999 – 2001, z důvodu novely zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. V následujících letech, byla tendence ke vzniku spíše klesající, nebo docházelo či dochází k transformaci mikroregionů na dobrovolné svazky obcí dle zákona o obcích. (Mikroregiony a místní akční skupiny, 2008)

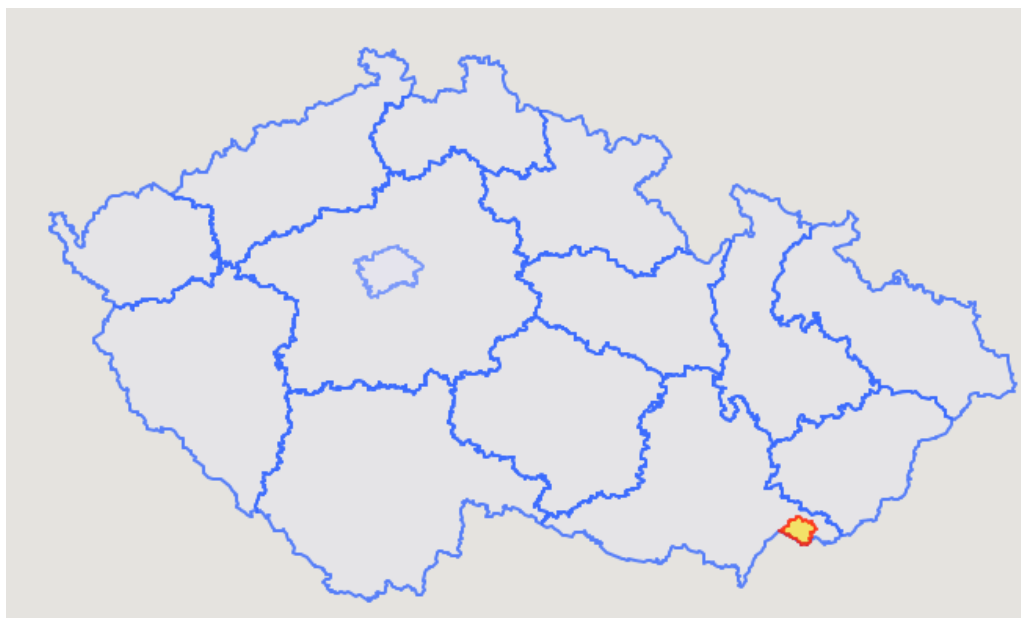
K roku 2010 bylo v České republice 564 mikroregionů, z toho 74 v Jihomoravském kraji a přímo v bývalém okrese Hodonín bylo 18 mikroregionů. Mezi nimi je i mikroregion Strážnicko, na který se orientuji ve své bakalářské práci. (Wikipedie, 2015)

4.1 Socioekonomická analýza mikroregionu Strážnicko

Mikroregion Strážnicko vznikl v roce 2002 jako svazek deseti obcí, mezi které patří: Strážnice, Petrov, Sudoměřice, Radějov, Tvarožná Lhota, Kněždub, Hroznová Lhota, Tasov, Žeraviny, Kozojídky o celkové rozloze 130,65 km². Mikroregion Strážnicko je také součástí celku NUTS II – Jihovýchod. Účelem založení bylo zajištění celkového rozvoje, kam řadíme společné prosazování záměrů, které by jinak přesáhly možnosti každé účastnické obce.

Hlavním cílem je tedy koordinace investičních akcí, územní plánování, zvyšování zaměstnanosti, zajišťování a realizace technické infrastruktury, podpora cestovního ruchu, soukromého podnikání a ochrana životního prostředí s dosažením celkové ekologické stability dané oblasti. (Leader+ , 2013b)

Pro lepší představu následují mapy s výřezem mikroregionu v globálním pohledu k České republice a také mapa samotného mikroregionu s jeho obcemi z hlediska územního.

Obrázek 1: Oblast mikroregionu na mapě České republiky. (Leader +, 2013a)

Obrázek 2: Výřez mikroregionu Strážnicko s vyznačením obcí. (Leader +, 2013a)

4.2 Charakteristika mikroregionu

Na území mikroregionu jsou přírodní podmínky velmi rozmanité. Oblast jakoby ležela na pomezí dvou světů, kdy území kolem řeky Moravy patří se svými lužními lesy, zaplavovanými poli a loukami, do Dolnomoravského úvalu. Oproti tomu stojí zvedající se pohoří Bílých Karpat se svými rozsáhlými teplomilnými květnatými loukami, vinicemi, dubohabřinami a bukovými lesy, náleží ke Karpatskému oblouku. Celé území se nachází v teplé klimatické oblasti a také k nejteplejším oblastem České republiky s nejstálejším počasím.

Z fauny a flóry je podstatné zmínit existenci přírodních rezervací Oskovec I. a II., které jsou významných hnízdištěm čápa bílého a volavky popelavé. Další přírodní památkou jsou Osypané břehy, strmé stěny úseky řeky Moravy, kde hnízdí břehule říční. Dále zde najdeme orla mořského, čejku chocholatou, motáka pochopa či bobra evropského. V části regionu kde se nachází CHKO Bílé Karpaty (patří do biosférické rezervace UNESCO), jsou květnaté louky s vzácnými a ohroženými druhy hmyzu a oskerušemi. Tyto květnaté orchidejové louky patří k druhově nejbohatším typům lučních porostů ve střední Evropě. V přírodní rezervaci Čertoryje a Kůtky, najdeme nejzachovalejší komplexy luk s rozptýlenými, soliterními stromy. Pro ilustraci – v přírodní rezervaci Čertoryje je zaznamenáno na 500 druhů rostlin. Velmi vzácní je šípáková doubrava jejíž jediný fragment najdeme v přírodní rezervaci Žerotín. Celá oblast patří k úmoří Černého moře, do povodí řeky Moravy, kam se vlévají všechny významnější toky území Velička, Radějovka, Sudoměřický potok. Řeka Morava je v mikroregionu v jednom z mála zachovaných úseků, kde volně protéká, tvoří meandry a spolu s okolím a mrtvými rameny, je ukázkou přirozeného toku v krajině. (Dekařová, 2014, s. 45 – 47)

4.3 Historie mikroregionu a jednotlivých obcí

Z historického hlediska je tato oblast velmi významná. Již na počátku dějin, ve starověku, tudý procházela Jantarová cesta z Říma ke břehům Baltu, o čemž svědčí nálezy římských mincí. Za vlády Přemysla Otakara II. ve 2. polovině 13. století zde stávala vodní tvrz, která chránila nově upevněné hranice českého státu. Nyní je Strážnicko kraj vína, folkloru a orchidejí. Tak se také prezentuje, díky kombinaci kraje úrodných vinic, starobylých tradic a panenské přírody chráněnou UNESCO. Mezi nejvýznamnější v mikroregionu patří níže uvedené obce.

Sudoměřice – založena v letech 1265 – 1270 zemanem Sudomírem z rodu pánů ze Šternberka. Původní velkomoravské osídlení se nacházelo v lokalitě Hrůdy u říčky Morávka, kde jsou patrné zbytky valů původního hradiště. Ve vesnici se dochovalo několik tradičních usedlostí, tzv. Podunajské hliněné domky a také Soubor tzv. německých domků vystavěných pro německou finanční stáž v letech 1942 – 1944. (Sudoměřice, 2015)

Petrov – zakladatelem obce byl údajně Petr z Kravař, majitel strážnického panství, který v roce 1391 – 1400 založil obec Petrov. Byl zde objeven léčivý sirnatý pramen a založeny první lázně (starší než Luhačovice), škola, cihelna apod. Dnes je znám pro svou památkovou rezervaci lidové architektury Plže, nejvýznamnější soubor vinohradnických staveb u nás. Byl zařazen do seznamu UNESCO a jedná se o areál 80 vinných sklepů (Obec Petrov, 2015)

Kněždub – po roce 1264 založena velehradskými mnichy, kteří v tomto kraji získali dubové lesy. Dominantou obce je kostel sv. Jana Křtitele postavený v roce 1898, u něj je chráněna skupina památných stromů – Kněždubské lípy. V obci se též nachází rodné domy malíře Antoše Frolky a Joži Uprky. Rodný dům bratří Uprků byl v roce 2004 zrekonstruován a bylo zde otevřeno Muzeum bratří Uprků. Joža Uprka, jeho bratr Franta a Antoš Frolka jsou pochováni na místním hřbitově nazývaném „Slovácký Slavín“. (Obec Kněždub, 2015)

Tasov – známá již od roku 1217, kdy tudy vedla cesta z Čech do Uher „Porta Tasi“. Mezi hodnotné stavby patří kostel sv. Jana Křtitele z roku 1654, který byl postaven z materiálů původního kostelíka a také poslední dům č. 52 s malovaným žudrem – památka lidové architektury z konce 18. století. (Obec Tasov, 2015)

Strážnice – mezi obcemi největší s památkami jako Zámek a zámecký park, kostel nanebevzetí Panny Marie, vstupními bránami a městskou věží, židovskou synagogou se hřbitovem či památníkem Bratrského školství. Nachází se zde dvě základní školy vyššího stupně, které jsou spádové pro děti z ostatních obcí. Volný čas se zde dá trávit na koupališti, sportovních hřištích s různými zaměřenými či stadionech. Nachází se zde kino (i letní) a knihovna. Ordinaci zde mají praktičtí lékaři i stomatologové. Pro některé obce je Strážnice důležitá i díky existenci obchodních jednotek, policejní stanice či domova s pečovatelskou službou. (Strážnicko, 2012)

Z kultury v regionu je důležité zmínit Mezinárodní folklórní festival Strážnice, existující již od roku 1946, který je dnes zařazen pod statut CIOFF (Mezinárodní rady organizátorů festivalů folkloru a lidového umění). Festival pořádá Národní ústav lidové kultury a na programu nikdy nechybí prostor pro párový tanec danaj a mužský sólový tanec verbuňk. Ten byl v roce 2005 zapsán do seznamu „Mistrovské dílo ústního a nemateriálního kulturního dědictví lidstva UNESCO“ a sami diváci se mohou zúčastnit hodnocení o nejlepšího tanečníka slováckého verbuňku, nebo si na pódiu přímo zatančit.

S tradicí vinařství se tu dochovaly z historie významné mezníky života vinaře, jako Zarážání hory, posléze následuje vinobraní a to nejen Strážnické. K dalším akcím, které provázejí život v obcích, patří plesová sezóna, zabijačky, fašaňkový průvod, stavění máje, oslavy velikonočních svátků, dožínky, košty vína i pálenek. K tomuto neodmyslitelně patří i slavnost oskeruší, pořádána na záchranu a propagaci vzácné dřeviny jeřábu oskeruše, který má domov právě na Slovácku. Je spojena s ochutnávkou destilátů a jiných produktů z ní vyrobených. Spoustu dobových tradic, můžete shlédnout při pravidelných programech strážnického skanzenu. K nejnavštěvovanějším patří Velikonoce ve skanzenu, Podzim na dědině, Radujme se, veselme se aj. Nelze opomenout ani tradiční hody, konající se v obcích vždy na počest určitého patrona, kterému je zasvěcen místní kostel. Vícedenní akce se stárkem jeho stárkou a chasou v čele, má za úkol oslavit hojnost a blahobyt všeho, co přinesl celý rok.

Spoustu dalších kulturních akcí jako divadla, drakiády, vánoční koncerty, tvořivé dílničky, přednášky a semináře, se konají v kulturních zařízeních jednotlivých obcí. Mimo budovy se odehrávají také církevní poutě, nejznámější asi na poutní kopec Žerotín, kde i od roku 1949 stojí kaple, opředená několika pověstmi. Na čerstvém vzduchu se také konají akce spojené s Baťovým kanálem, vodní cestou využívanou pro turistické účely. Již o ní byla výše řeč, pouze zmíním, že obce na základě projektu Evropské Unie vytvořili Agenturu pro rozvoj turistiky na Baťově kanále a v současné době se obce Strážnice, Petrov i Sudoměřice snaží o co největší propagaci a realizaci svých projektů na Baťově kanále.

Pro klidnější formu poznání se doporučuje pět muzeí, zde se nacházejících a díky kterým návštěvník pozná tradiční stavby, zvyky, produkty a historii území.

Jsou to tato muzea:

- Muzeum vesnice Jihovýchodní Moravy ve Strážnici, nebo-li skanzen
- Městské muzeum ve Strážnici

- Muzeum Oskoruší v Tvarožné Lhotě
- Salaš Travičná – Muzeum Kopanic – přírodní areál nad Tvarožnou Lhotou
- Průzkův mlýn ve Strážnici (Strážnicko, 2012)

Ani na sportovní nadšence region nepozapomíná, i když většina sportovních ploch je primárně určena pro obyvatele mikroregionu. Často se zde však konají akce, které navštěvují sportovní nadšenci i z blízkého okolí. Pro rozvoj cestovního ruchu jsou k dispozici tenisové kurty v obcích Strážnice, Petrov, Kozojídky a Žeraviny. Víceúčelová hřiště jsou v každé obci, nejvíce ve Strážnici a Kozojídkách, po třech hřištích. Ve Strážnici je navíc hala, uzpůsobená na hraní stolního tenisu. Klasickou tělocvičnu, většinou při školních budovách, mají všechny obce kromě Žeravin a Kozojídek. Nejvíce má Strážnice, opět tři.

Možnosti koupání jsou pouze v přírodních nebo uměle vytvořených nádržích, které se nacházejí v Sudoměřicích, Petrově a Tvarožné Lhotě. Nejvyhledávanější je vodní plocha v rekreační oblasti Lučina, kde je možnost i ubytování, hřiště na minigolf, občerstvení, cykloturistiky i pěší turistiky apod. Placené koupaliště je pouze ve Strážnici. Je vybaveno dvěma bazény (plavecký a dětské brouzdaliště) a jedním tobogánem. Poblíž se nachází sociální zařízení, šatny, hřiště na minigolf a venkovní občerstvení. Pro zimní rekreaci není v mikroregionu k dispozici žádná sjezdovka ani uměle udržovaná plocha k bruslení. Obyvatelé zajíždějí do blízkého okolí a využívají přírodní zdroje, které zamrzají, pokud je kvalitní zima. (Strážnicko, 2012)

4.4 Demografická analýza

Ke dni 1. 1. 2013 v mikroregionu Strážnicko, žilo celkem 13 741 obyvatel. V největší obci, víceméně městě Strážnici z toho žilo celých 41,6 % obyvatel. Průběžný počet obyvatel se v rámci let nijak výrazně neměnil. K výrazným změnám došlo kolem roku 1980, kdy téměř všechny obce vykazují růst obyvatel díky vysoké porodnosti tzv. baby boomu. Postupně však docházelo spíše k poklesu počtu obyvatel a to téměř ve všech obcích. To lze odůvodnit záporným migračním saldem i přirozeným přírůstkem. Bude dále zmíněno. Od roku 2010 se vývoj počtu obyvatel téměř nemění. V posledních letech zaznamenávám čím dál více žádostí ve schránce, ohledně koupě domu. Do této oblasti směřují mladí, rodiny s dětmi, ale také senioři. Zda-li se to nějak promítne v demografických údajích zjišťuje tato část práce. Některé statistické údaje naleznete níže v tabulkách.

Tabulka 1: Počty obyvatel v jednotlivých obcích

Stav k 1.1. 2013	1971	1980	1990	2000	2010	2013
Strážnice	5474	6213	6111	6066	5755	5728
Sudoměřice	1287	1237	1220	1182	1229	1274
Petrov	1444	1465	1371	1424	1311	1331
Radějov	1026	968	847	858	811	840
Tvarožná Lhota	996	939	886	854	912	915
Kněždub	1 282	1 194	1 131	1 109	1 127	1 127
Žeraviny	239	227	199	181	192	202
Kozojídky	418	398	437	468	500	509
Hroznová Lhota	1 235	1 296	1 313	1 285	1 249	1 263
Tasov	538	601	579	563	546	552
Celkem	13 939	14 538	14 094	13 990	13 632	13 741

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Českého statistického úřadu, 2014)

Jak můžeme vidět v následující tabulce, věková struktura populace mikroregionu je podobná struktuře populace okresu, Jihomoravského kraje i České republiky. Počet osob v poproduktivním věku sice přesahuje počet dětí, avšak (zatím) jen o několik procent. Obyvatelé ve věku 65 let a více tvoří téměř 18 % populace. To je poněkud více než v ostatních srovnáním, avšak celkově má mikroregion relativně pozitivní věkovou strukturu. Nejvíce (21 %) osob v poproduktivním věku je v Žeravinách, kde je také nejmenší počet osob ve věku 0 – 14 (10 %). Příčinou toho může být umístění obce na rozhraní katastrů, vyjíždka osob v produktivním věku za prací a také malá rozloha obce. Je domovem spíše starších generací, udržujících tradice.

Tabulka 2: Věková struktura obyvatelstva mikroregionu se srovnáním

Obec/region	Obyvatelé ve věku 0-14 let v %	Obyvatelé ve věku 16-64 let v %	Obyvatelé ve věku 65 a více let v %
Strážnice	13,91	67,57	18,52
Sudoměřice	16,85	66,38	16,77
Petrov	11,60	72,23	16,17
Radějov	13,50	68,70	17,80
Tvarožná Lhota	15,80	66,88	17,32
Kněždub	12,90	68,51	18,59
Žeraviny	10,61	68,18	21,21
Kozojídky	17,06	66,47	16,47
Hroznová Lhota	14,62	67,75	17,63
Tasov	14,47	68,32	17,22
Mikroregion	14,13	68,02	17,85
Okres	13,74	69,44	16,82
Kraj	14,59	68,15	17,26
ČR	14,32	69,87	15,81

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Českého statistického úřadu, 2014a a Český statistický úřad, 2014b

Pokud bychom se zaměřili na další ukazatele, kterými je natalita a mortalita musíme k nim také zařadit pojem přirozený přírůstek, což je rozdíl mezi živě narozenými a zemřelými v dané oblasti za dané období. Jsou-li pak počty živě narozených dětí vyšší než počty zemřelých, mluvíme právě o tzv. přirozeném přírůstku, při opačném výsledku o tzv. přirozeném úbytku. V následující tabulce vidíme zpracovaná data pro jednotlivé obce mikroregionu právě pro tyto demografické jevy. Zajímavostí je, že v žádné z obcí nedochází k překročení limitu 100 narozených/zemřelých za rok. Je to z důvodu právě velikosti obcí a výjimkou je pouze jediné město v mikroregionu Strážnice. I tato čísla se, ale nepohybují v závratně rozdílném intervalu. Nejvyšší je pouze mortalita z roku 1980 a to 104 obyvatelé.

Tabulka 3: Přehled mortality, natality a přirozeného přírůstku pro jednotlivé obce mikroregionu Strážnicko

Obec	Demografický jev	1971	1980	1990	2000	2010	2013
Strážnice	Natalita	75	85	64	48	51	46
	Mortalita	78	104	97	92	58	74
	Přirozený přírůstek	-3	-19	-33	-44	-7	-28
Sudoměřice	Natalita	22	18	17	6	15	15
	Mortalita	14	16	18	9	9	18
	Přirozený přírůstek	8	2	-1	-3	6	-3
Petrov	Natalita	18	15	23	6	16	9
	Mortalita	18	19	20	21	16	19
	Přirozený přírůstek	0	-4	3	-15	0	-10
Radějov	Natalita	9	22	6	7	3	7
	Mortalita	10	14	16	7	15	9
	Přirozený přírůstek	-1	8	-10	-	-12	-2
Tvarožná Lhota	Natalita	19	9	7	10	5	4
	Mortalita	9	12	8	13	8	11
	Přirozený přírůstek	10	-3	-1	-3	-3	-7
Kněždub	Natalita	20	13	14	10	4	10
	Mortalita	13	14	16	12	12	15
	Přirozený přírůstek	7	-1	-2	-2	-8	-5
Žeravice	Natalita	35	21	10	9	11	5
	Mortalita	8	4	11	21	11	9
	Přirozený přírůstek	27	17	-1	-12	0	-4
Kozojídky	Natalita	7	10	2	3	8	3
	Mortalita	2	6	3	2	2	5
	Přirozený přírůstek	5	4	-1	1	6	-2
Hroznová Lhota	Natalita	29	33	27	9	20	15
	Mortalita	9	8	20	10	13	16
	Přirozený přírůstek	20	25	7	-1	7	-1
Tasov	Natalita	10	11	12	7	7	7
	Mortalita	7	5	4	5	6	4
	Přirozený přírůstek	3	6	8	2	1	3

Zdroj: Vlastní zpracování z údajů ČSÚ, 2015

V následující tabulce jsou data pro opačné demografické jevy, a sice pro demografii mechanickou neboli migraci. V posledních letech je migrační přírůstek téměř vyrovnaný na hranici kladný/záporný. Od ostatních obcí se značně odlišuje právě město Strážnice a to spíše ve větších rádech emigrace. Souvisí to s moderním trendem života na „vesnici“, jak už jsem nastiňovala v úvodu práce? Detailněji se k tomu vrátíme v kapitole 5 – Výsledky. Zajímavé jsou údaje Tvarožné Lhoty a Kněždubu, které mají za poslední léta poprvé v roce 2013 kladné migrační saldo (přírůstek migrační), jinak se neustále pochybovaly v záporných hodnotách.

Tabulka 4: Přehled imigrace, emigrace a migračního přírůstku pro jednotlivé obce mikroregionu Strážnicko

Obec	Demografický jev	1971	1980	1990	2000	2010	2013
Strážnice	Imigrace	221	132	153	68	75	46
	Emigrace	99	133	97	70	67	73
	Přírůstek migrační	122	-1	56	-2	8	-27
Sudoměřice	Imigrace	15	34	19	20	28	14
	Emigrace	35	24	18	14	11	27
	Přírůstek migrační	-20	10	1	6	17	-13
Petrov	Imigrace	31	28	40	16	17	30
	Emigrace	33	27	28	14	16	15
	Přírůstek migrační	-2	1	12	2	1	15
Radějov	Imigrace	15	10	17	16	14	12
	Emigrace	23	29	16	12	9	15
	Přírůstek migrační	-8	-19	1	4	5	-3
Tvarožná Lhota	Imigrace	14	7	10	2	7	18
	Emigrace	30	17	19	7	15	8
	Přírůstek migrační	-16	-10	-9	-5	-8	10
Kněždub	Imigrace	14	13	18	2	8	19
	Emigrace	26	33	23	10	15	17
	Přírůstek migrační	-12	-20	-5	-8	-7	2
Žeravice	Imigrace	4	8	0	4	6	1
	Emigrace	12	10	12	4	1	4
	Přírůstek migrační	-8	-2	-12	0	5	-3

Obec	Demografický jev	1971	1980	1990	2000	2010	2013
Kozojídky	Imigrace	2	13	12	4	10	8
	Emigrace	2	10	3	4	19	5
	Přírůstek migrační	0	3	9	0	-9	3
Hroznová Lhota	Imigrace	27	30	22	10	18	19
	Emigrace	27	31	39	15	24	16
	Přírůstek migrační	0	-1	-17	-5	-6	3
Tasov	Imigrace	9	9	20	4	3	2
	Emigrace	19	20	12	9	1	11
	Přírůstek migrační	-10	-11	8	-5	2	-9

Zdroj: Vlastní zpracování z údajů ČSÚ, 2015

4.5 Sociální analýza

Následující tabulka se věnuje zaměstnanecké struktuře mikroregionu, neboť tyto údaje úzce souvisí s potencionálním rozvojem cestovního ruchu. Při posledním sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 bylo zjištěno, že na území mikroregionu je celkem 6 436 ekonomicky aktivních obyvatel. Původní zemědělský charakter území však práceschopné lidi nepřitahuje, v primárním sektoru pracují necelé 4 % ekonomicky aktivních obyvatel. Ač se to zdá málo v oblasti s vysokou koncentrací vinařství, většina lidí udržuje vinohrady pouze pro svoji vlastní potřebu, než pro podnikání v tomto sektoru. V sekundárním sektoru oproti tomu pracuje celých 37 % obyvatel. V oblasti služeb potom pracuje zbylá většina obyvatel, v zaměření na pohostinství a ubytování, oblasti cestovního ruchu asi 4 % obyvatel. Nejvíce zaměstnaných je potom v obci Strážnice. Ve srovnání s okresem, Jihomoravským krajem a Českou republikou je mikroregion Strážnicko v průměru, neboť všude je nejvíce zastoupen v počtu pracujících, sekundární sektor.

Tabulka 5: Zaměstnanecká struktura mikroregionu se srovnáním

Obec	Ekonomicky aktivní celkem	Zaměstnaní	Nezaměstnaní	Zemědělství a lesnictví	Průmysl a stavebnictví	Pohostinství a ubytování
Strážnice	2 724	2 389	335	100	886	67
Sudoměřice	587	509	78	9	243	14
Petrov	670	568	102	18	258	18
Radějov	370	319	51	16	114	21
Tvarožná Lhota	403	340	63	16	159	9
Kněždub	538	453	85	12	248	12
Žeraviny	86	71	15	4	35	1
Kozojídky	245	222	23	10	94	5
Hroznová Lhota	570	500	70	24	222	15
Tasov	243	221	22	9	122	3
Celkem	6 436	5 592	844	218	2 381	165
Okres	74 303	63 647	10 656	2 512	26 001	1 807
Kraj	572 019	511 844	60 175	14 502	163 313	15 163
ČR	5 080 573	4 580 714	499 859	124 284	1 474 878	144 136

Zdroj: Vlastní zpracování z dat Český statistický úřad, 2014a; Český statistický úřad, 2014b

V návaznosti na zaměstnaneckou struktura se dále zabývá tato práce nezaměstnaností. Mikroregion se totiž nachází v bývalém okrese Hodonín, který se potýká s dlouhodobou vysokou nezaměstnaností a to z důvodu periferní oblasti v blízkosti státních hranic. Podobně jsou na tom oblasti Šluknovského výběžku či Jeseník. Ztráta zaměstnání nebo vůbec nemožnost se do práce dostat, přirozeně stěžuje život rodin v mikroregionu a ovlivňuje i jeho vývoj. Může být a často bývá podmětem i ke zvýšenému výskytu sociálně – patologických jevů. Sama mám zkušenost se zvýšenou kriminalitou v mikroregionu. Jak vidíme v tabulce, nezaměstnanost v průběhu let má spíše klesající charakter. Za roky 2012 a 2013 nebyly údaje zjištěny, nicméně za rok 2014 je nezaměstnanost 9,7 % což je nižší než průměr okresu, který se za rok 2014 zastavil na 14,9 %.

Tabulka 6: Nezaměstnanost v % v rámci mikroregionu

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nezaměstnanost v %	14,3	11,4	9,3	9,9	14,6	15,8	13,5	-	-	9,7

Zdroj: Vlastní zpracování z údajů ÚP, 2015

4.5.1 Sňatečnost a rozvodovost

V této tabulce můžete vidět průřezové letopočty 1991, 2000, 2010 a 2013, za které jsou uvedena data o sňatečnosti a rozvodovosti v jednotlivých obcích mikroregionu. Největší zástupce sňatků zastává město Strážnice, které má dva kostely, matriku a zámek. Tyto místa vhodná k vstupu do manželství mohou být důvodem zvýšeného zájmu veřejnosti. Oproti jiným obcím má taktéž Strážnice největší zastoupení rozvodovosti. Důvodem k tomuto jevu, může být větší počet obyvatel a manželských párů než ve zbylých vesnicích. Strážnice se také jako jediná obec (město), pohybuje nad pomyslnou hranicí 10 sňatků/rozvodů. Zajímavější ovšem je, že v průběhu let počet sňatků spíše klesá (v roce 2013 je jich více pouze ve dvou obcích). V rámci rozvodů je tendence naopak rostoucí a to až děsivě. V roce 1991 bylo učiněno 7 rozvodů, v roce 2013 je jich už 52 za všechny obce. Tyto údaje potvrzují celosvětový trend, o němž bude ještě zmínka v závěrečné části této bakalářské práce.

Tabulka 7: Přehled sňatečnosti a rozvodovosti v jednotlivých obcích mikroregionu

Obec	1991		2000		2010		2013	
	Sňatek	Rozvod	Sňatek	Rozvod	Sňatek	Rozvod	Sňatek	Rozvod
Strážnice	40	4	28	10	18	16	27	23
Sudoměřice	9	2	7	1	3	1	6	7
Petrov	7	0	3	2	7	4	2	6
Radějov	8	0	4	0	4	1	3	3
Tvarožná Lhota	3	1	2	1	1	2	9	5
Kněždub	5	0	8	0	6	1	8	2
Žeraviny	1	0	2	0	0	1	1	1
Kozojídky	2	0	1	0	1	0	3	0
Hroznová Lhota	9	0	10	0	3	2	3	4
Tasov	5	0	4	1	2	1	1	1
Celkem	89	7	69	15	45	29	63	52

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ, 2015

4.5.2 Vzdělání

Vzdělanostní struktura obyvatelstva je jednou z charakteristik sociokulturní úrovně. Má vztah k některým demografickým jevům a procesům jako složení populace podle povolání, sňatkový věk, počet dětí v rodině apod. Při analýze vzdělanostní diferenciaci obyvatelstva

vycházíme z největšího dosaženého školního vzdělání jednotlivců starších 14 let (respektive 15 let s ohledem na délku povinné školní docházky). (Sýkorová, 1991, s. 31) Jak můžeme vidět níže v tabulce, ve všech obcích dochází ke snižování počtu obyvatel s pouze základním vzděláním. Naopak nejvýše roste zájem o vysokoškolské vzdělání. Můžeme říct, že Strážnicko v oblasti vzdělání jde s celorepublikovým trendem. Menší obce jsou pouze na úrovni prvního vzdělávacího stupně, druhý je pak zajištěn na dvou základních školách ve Strážnici. Nejvíce údajů je ze středního vzdělávání a to z důvodu, že mikroregion má v městě Strážnici hned několik středních škol. Nejbližší vysoká škola je také v dojezdové vzdálenosti, Uherské Hradiště cca 30 km.

Tabulka 8: Přehled vzdělanostní struktury v obcích mikroregionu

Obec	Typ vzdělání	1991	2001	2011
Strážnice	základní vzdělání	1 645	1 158	883
	bez maturity	1 671	1 852	1 682
	s maturitou	1 104	1 244	1 400
	vyšší odborné	2	204	245
	vysokoškolské	308	415	600
Sudoměřice	základní vzdělání	432	317	233
	bez maturity	321	401	414
	s maturitou	152	204	200
	vyšší odborné	0	40	100
	vysokoškolské	18	30	75
Petrov	základní vzdělání	525	362	281
	bez maturity	403	494	483
	s maturitou	107	190	280
	vyšší odborné	16	18	17
	vysokoškolské	34	49	82
Radějov	základní vzdělání	295	216	158
	bez maturity	254	311	290
	s maturitou	101	126	170
	vyšší odborné	0	24	22
	vysokoškolské	13	24	48
Tvarožná Lhota	základní vzdělání	376	250	203
	bez maturity	228	277	290
	s maturitou	81	125	177
	vyšší odborné	0	21	20
	vysokoškolské	5	12	45

Obec	Typ vzdělání	1991	2001	2011
Kněždub	základní vzdělání	427	338	260
	bez maturity	323	376	406
	s maturitou	90	125	202
	vyšší odborné	0	16	30
	vysokoškolské	26	28	57
Žeraviny	základní vzdělání	69	56	47
	bez maturity	59	71	83
	s maturitou	10	28	30
	vyšší odborné	0	1	3
	vysokoškolské	0	3	7
Kozojídky	základní vzdělání	133	115	86
	bez maturity	143	152	160
	s maturitou	52	92	100
	vyšší odborné	0	2	21
	vysokoškolské	9	18	46
Tasov	základní vzdělání	222	163	127
	bez maturity	166	205	204
	s maturitou	36	62	80
	vyšší odborné	0	10	9
	vysokoškolské	3	11	31
Hroznová Lhota	základní vzdělání	420	319	234
	bez maturity	371	470	436
	s maturitou	174	205	260
	vyšší odborné	2	16	22
	vysokoškolské	37	44	88

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ – SLDB 1991, 2001 a 2011

4.5.3 Religionalizita

Jak vidíme v tabulce věnované religionalizitě obyvatelstva mikroregionu. V průběhu let ve všech obcích klesal počet lidí hlásících se ke katolickému vyznání, což si vysvětlují množstvím dříve netradičních církví. Podle bližších zjištění i tak zastává v katolickém proudu nejvyšší místo římskokatolické vyznání. Spoustu lidí je věřících, ale nehlásících se k žádnému náboženskému směru. A mnoho lidí v posledním sčítání nezvolilo žádnou možnost (z mnou nepochopených důvodů) čímž jsou zřejmě údaje značně zkreslené. Tento pokles je v mnohých obcích znatelný až o 60 procent. Podstatně pozitivním poznáním je, že se snižuje počet ateistů, tedy úplně nevěřících.

Tabulka 9: Srovnání procentuálního počtu věřících v obcích mikroregionu

v %	1991		2001		2011	
Obec	Katolické vyznání	Bez vyznání	Katolické vyznání	Bez vyznání	Katolické vyznání	Bez vyznání
Strážnice	71,21	15,66	58,55	29,83	32,64	17,99
Sudoměřice	85,00	4,50	81,13	11,22	40,38	10,00
Petrov	84,05	8,01	73,30	18,96	38,56	13,92
Radějov	75,36	12,38	63,13	25,90	33,95	20,37
Tvarožná Lhota	91,76	3,55	77,79	10,69	44,13	9,49
Kněždub	93,54	3,77	85,14	9,48	52,38	7,54
Žeraviny	97,11	0,58	89,25	8,60	47,59	9,09
Kozojídky	92,27	2,95	89,53	8,55	67,05	5,42
Hroznová Lhota	88,59	4,13	77,55	8,56	47,1	5,71
Tasov	91,49	5,07	82,31	9,39	58,5	6,50

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ – SDLB 2011)

4.6 SWOT analýza

Na tomto místě bakalářské práce je vytvořena na základě předpokladů, již definovaných výše, analýza silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení v mikroregionu. Tomuto se celosvětově říká tzv. SWOT analýza. Smyslem SWOT analýzy je souhrnně popsat hlavní vnitřní a vnější faktory, které mají vliv na rozvoj dané obce. (Metodika tvorby programu rozvoje obce, 2014). Vnitřními faktory jsou silné stránky (**S**trengths), tj. pozitivní (nadprůměrné) skutečnosti daného území a slabé stránky (**W**eaknesses), tj. problémy, negativní skutečnosti území. Vnější faktory většinou území nemá možnost svými silami ovlivnit; pojmenovány jsou jako příležitosti (**O**pportunities) a hrozby (**T**hreats). V návrhové části se pak hledají cesty, jak využít identifikované silné stránky a příležitosti a jak eliminovat zjištěné slabiny a hrozby. SWOT analýza byla zpracována pouze se zaměřením na demografickou situaci v mikroregionu, tudíž se nevěnuje kulturním, sociálním nebo přírodním předpokladům. Z níže uvedené tabulky SWOT analýzy můžeme vidět, že největší problémy v mikroregionu lze spatřovat v zrychleném stárnutí a naopak velkém odlivu mladých lidí. To může být způsobeno nízkou podporou bydlení. I oblast zaměstnanosti je slabší a tím je zde velká míra nezaměstnanosti. Poslední hrozbou je slabá kooperace v obcích. V následujících kapitolách budou tyto hrozby blíže vysvětleny. (Dekařová, 2014, s. 60)

Tabulka 10: SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
- přírůstek obyvatelstva- mírně pozitivní migrační saldo- starší lidé a rodiny jsou nositeli tradic- dobrá dopravní obslužnost- dobrá občanská vybavenost	- negativní přirozené saldo (více lidí umírá)- stěhování ekonomicky neaktivních lidí- nedostatek mladých lidí, odchod mimo region- malá vzdělanostní a pracovní flexibilita
Příležitosti	Hrozby
- atraktivní místa k bydlení- podpora pracovních míst i mimo region- vzdělávání, rekvalifikace- motivovat mladé lidi atraktivní společenskou a posléze i pracovní příležitostí	- zrychlené stárnutí až vylidňování regionu- odliv mladých lidí- zvyšující se nezaměstnanost- slabá kooperace v obcích

Zdroj: Vlastní zpracování

5 VÝSLEDKY

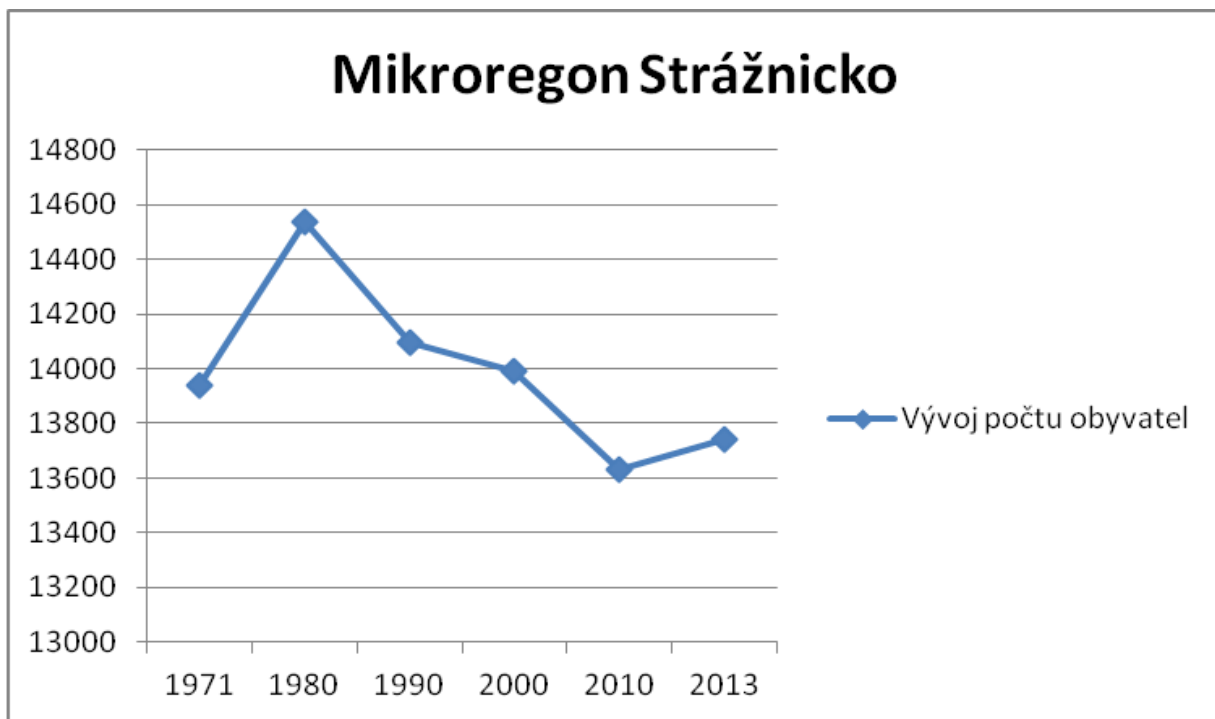
V této části práce dochází k vyhodnocení celého výzkumu, ověření dílčích cílů a především potvrzení či vyvrácení hlavní domněnky, na jejímž základě celá bakalářská práce vznikla. Vzhledem ke značnému množství statistických údajů, jsou výsledky prezentovány pomocí grafů, či odkazů na tabulky v části praktické. Základem bylo zjistit, zda-li jsou pravdivé následující poznatky:

1. Mikroregion Strážnicko se potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti.
2. V mikroregionu Strážnicko je nízká porodnost a vysoká migrace.
3. Demografii území ovlivňují určité typy problémů.

5.1 Vyhodnocení výzkumu

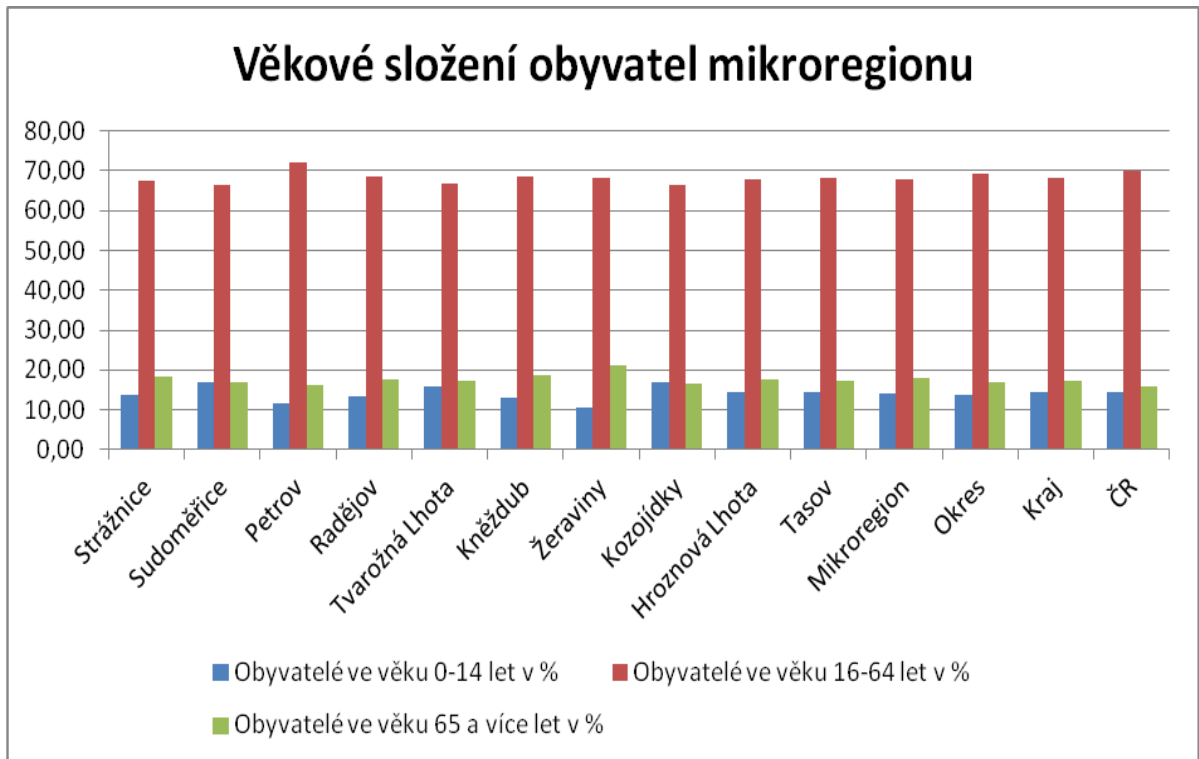
Na tomto místě práce dochází k vyhodnocení jednotlivých tabulek, které ovlivňují částečně výsledky SWOT analýzy. Jsou vhodným základem pro tvorbu návrhů pro zlepšení mikroregionu.

Demografická struktura a vývoj – Celkový počet obyvatel v mikroregionu je 1 374 (k 31. 12. 2013). Mezi lety 1980 až 2010 dochází k pozvolnému snižování počtu obyvatel. Tento jev může mít souvislost s přechodem federace na republiku a uvolňováním systému. Počty mohou kolísat z důvodů velké emigrace do lukrativnějších míst, především z důvodu lepších pracovních podmínek. Od roku 2010 (přesněji je to již od roku 2007) dochází k pozvolnému nárůstu. Z výsledků sčítání lidu v roce 2001 a 2010 bylo zjištěno, že dochází k většímu nárůstu stále ve více obcích. Například v Sudoměřicích to může být způsobeno nabídkou pozemků. Nejlidnatější přesto zůstává město Strážnice (logicky ani není obcí). Souvislost to má s velikostí. Nejmenší obcí jsou Žeraviny a také mají nejmenší počet obyvatel. Vývoj počtu obyvatel je znázorněn v následujícím grafu.

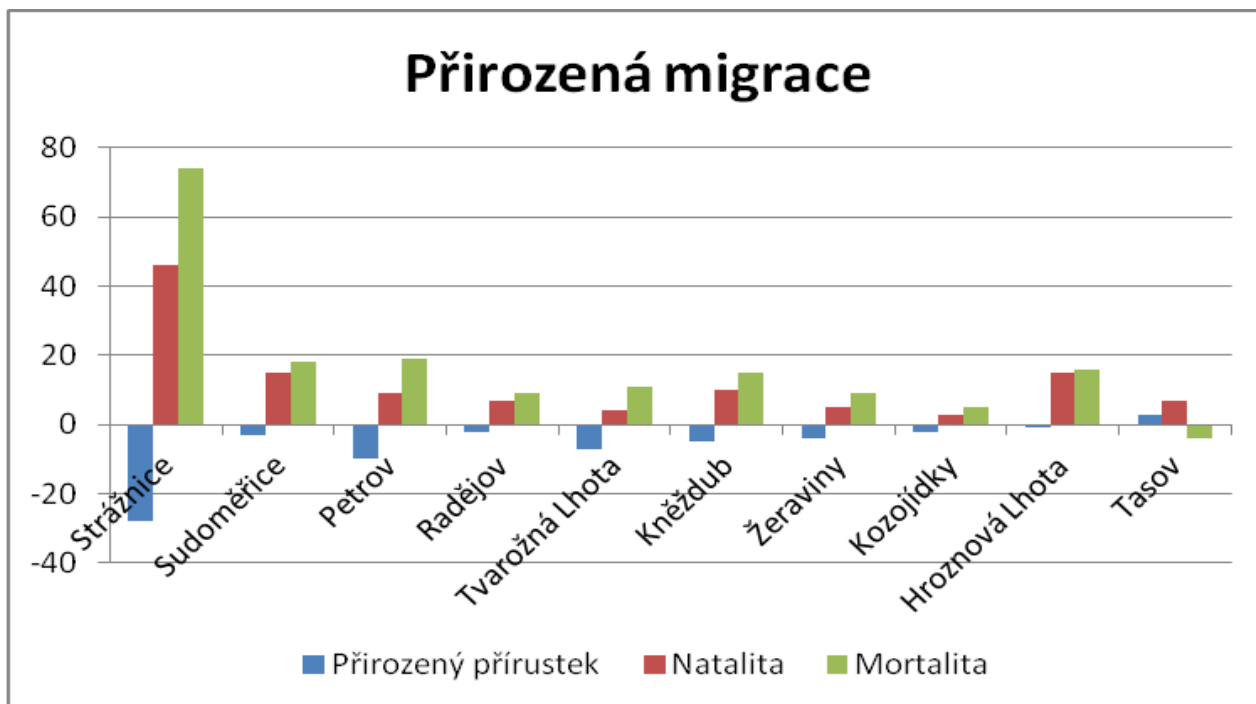
Graf 4: Vývoj počtu obyvatel za mikroregion 1971 – 2013 (vlastní zpracování)

Věkové složení – Jedním ze základních ukazatelů charakterizující strukturu obyvatelstva je rozdělení podle věku. Jak můžeme vidět v následujícím grafu, věkové složení v mikroregionu Strážnicko se shoduje s průměrnými daty pro Českou republiku, Jihomoravský kraj i bývalý okres Hodonín. Přesné údaje byly stanoveny v Tabulce 2 – Věkové složení. Nejvíce je ve všech obcích obyvatel ve věku 16 – 64 let, tedy produktivním věku. Hodnoty se pohybují okolo 67 % a více. Nejméně je obyvatel ve věku 0 – 14 let, tedy dětí. To souvisí s problémem stárnutí populace a ani mikroregion Strážnicko v tomto není výjimkou. Může to být způsobeno vyšším počtem poproduktivní složky v souvislosti s udržováním tradic, které zde mají hluboké kořeny.

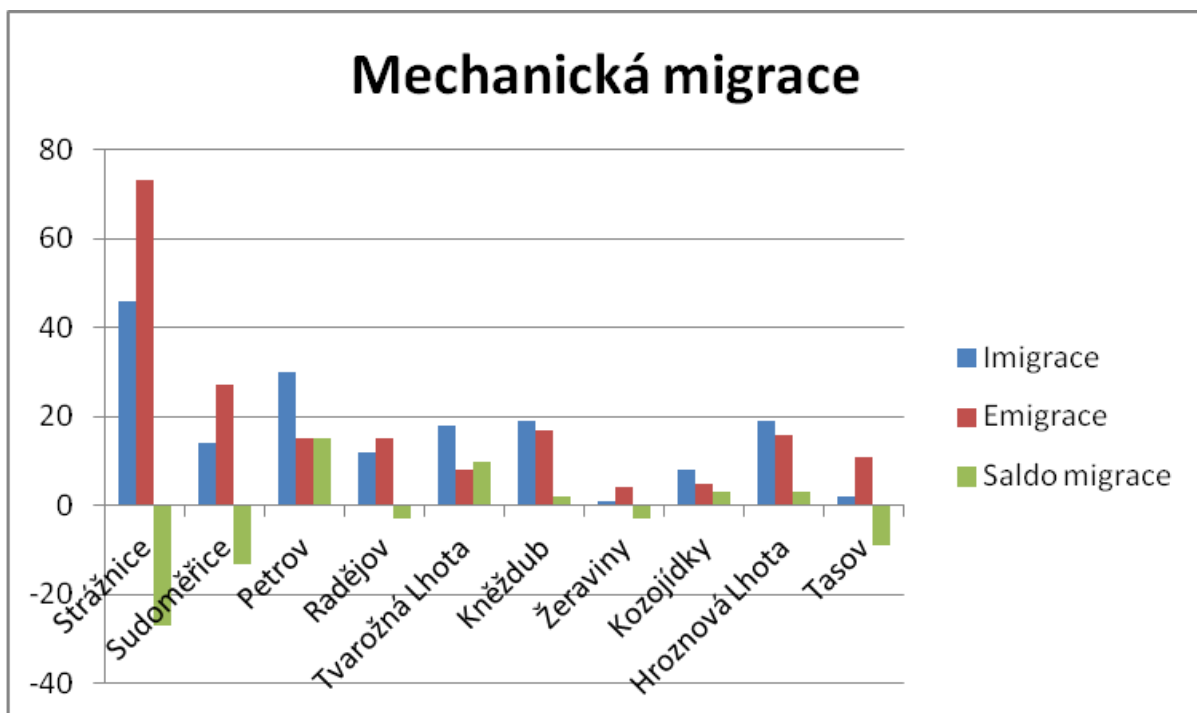
Graf 5: Věkové složení obyvatel mikroregionu za rok 2013 (vlastní zpracování)

Natalita a mortalita – Jedny z nejdůležitějších demografických jevů. Jeden s druhým souvisí. Natalita vyjadřuje počty narozených v daném území a mortalita pravý opak, počty zemřelých v daném území. V této práci se bavíme o jednotlivých obcích mikroregionu. Tyto údaje se uvádějí v přepočtených číslech na 1 000 obyvatel, což je více přesné a takto údaje používá i Český statistický úřad, z kterého je čerpáno pro tuto práci. V následujícím grafu jsou uvedeny údaje pro rok 2013 a jsou tedy nejvíce aktuální. Nejvyšších hodnot dosahuje opět město Strážnice, jinak jsou zbylé obce vyrovnané. Liší se pouze obec Tasov, která dosahuje záporné mortality a tím pádem i kladného přirozeného přírůstku, což je rozdíl mezi počtem živě narozených dětí a počtem zemřelých.

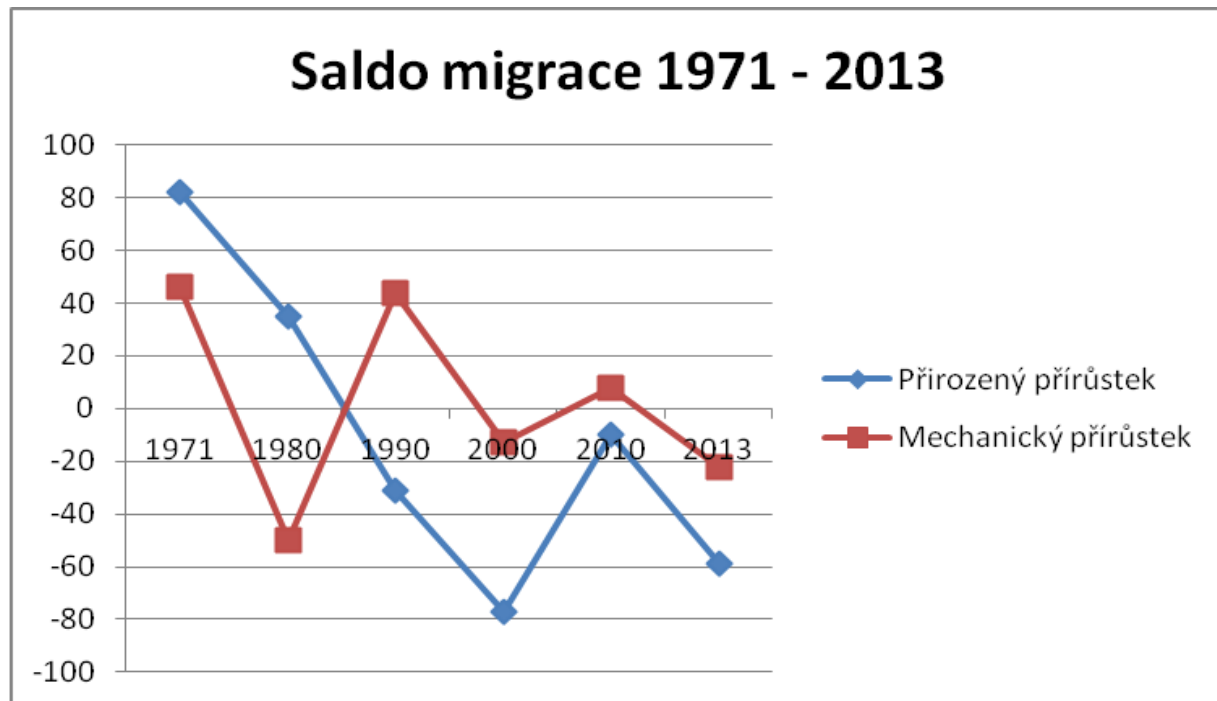

Graf 6: Údaje přirozené migrace za rok 2013 (vlastní zpracování)

Emigrace a migrace – Obdobné znázornění se jedná i mechanické migrace. Ta je rozdílem mezi přestěhovalými a vystěhovalými v roce 2013 pro jednotlivé obce. Grafické znázornění usnadňuje srovnání obcí. Můžeme vidět, že ve většině obcí převládá imigrace a tedy i saldo migrace je příznivé, kladné. Značí rozdíl mezi počtem emigrantů a imigrantů. Nejsilnější emigrace se týká Strážnice. Velmi nízké hodnoty vykazují Žeraviny. Obě souvislosti se opět týkají velikostí obcí. O tomto vypovídá následující graf (Graf 4). Následuje také graf s hodnotami pro saldo (souhrn) migrace za roky 1971 – 2013, kdy můžeme vidět, že přirozené přírůstky klesají v průběhu let až do roku 2000 a po postupném nárůstu do roku 2010 opět nyní klesá. Mechanický přírůstek je více variabilní, od roku 1990 postupně klesá, roste a zase v tomto období klesá.

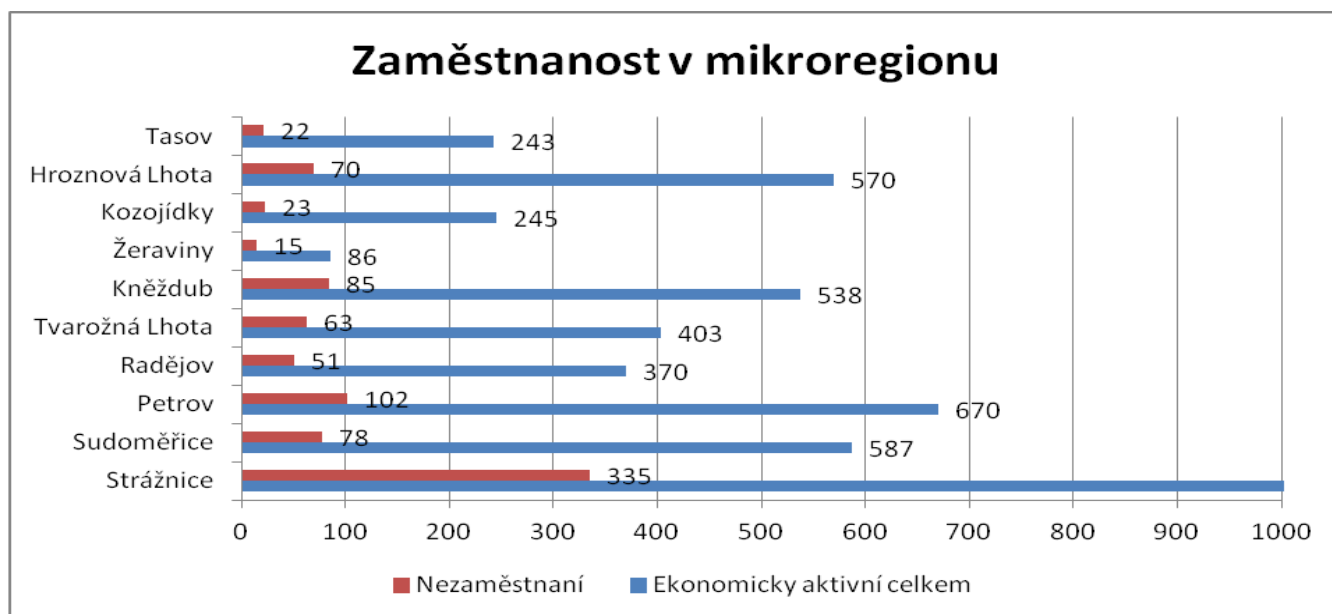

Graf 7: Mechanická migrace za rok 2013 (vlastní zpracování)

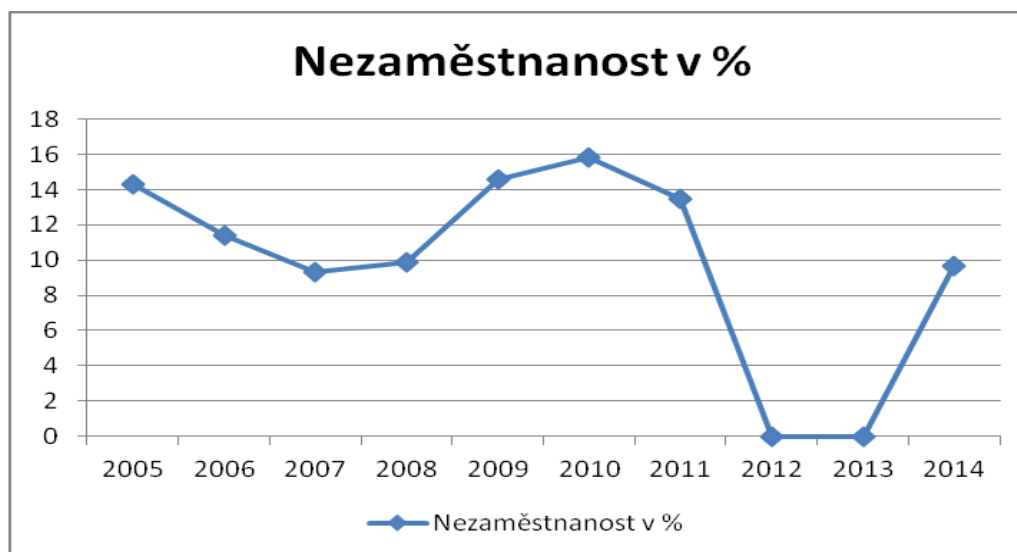

Graf 8: Saldo migrace v průběhu let 1971 – 2013 (vlastní zpracování)

Zaměstnanecká struktura – na nadcházejícím grafu můžeme vidět počty zaměstnaných a nezaměstnaných v jednotlivých obcích. Za celý mikroregion převažuje spíše dobrá ekonomická aktivita, což nevypovídá ale o míře nezaměstnanosti. K odpovědění na jeden z výzkumných předpokladů slouží další graf. Vidíme, že nezaměstnanost je spíše klesajícího charakteru s výjimkou let 2009 – 2010, kdy stoupla o 6 %. V letech 2012 a 2013 nebylo zjištěno.

Graf 9: Zaměstnanost v mikroregionu v roce 2013 (vlastní zpracování)

Graf 10: Nezaměstnanost v mikroregionu (vlastní zpracování)

6 DISKUSE

Nejvhodnější metodou pro ověření stanovených hypotéz v této bakalářské práci byla zvolena vyhodnocovací a srovnávací metoda. Pro celkovou demografickou analýzu mikroregionu byly zvoleny následující hodnoty: míra nezaměstnanost, počty obyvatel, věková struktura, migrační saldo a také několik méně zásadních údajů jako regionalizita či sňatečnost a rozvodovost. Pro výsledky nejsou některé hodnoty zcela primárně důležité, ale slouží spíše k lepšímu pochopení situace v mikroregionu a tím snadnějšímu objasnění cílů výzkumu.

6.1 Vyhodnocení dat

Mikroregion Strážnicko leží v okrese Hodonín, o kterém je dlouhodobě ze statistik známo, že patří mezi okresy s vysokou nezaměstnaností. Za rok 2014 se nezaměstnanost blížila svými 14, 92 % k magické hranici 15 %. Řadí se mezi tzv. příhraniční okresy, kde jsou tyto problémy obvyklé. Ani výška platů zde nepřekračuje 15 tisíc korun, statistické údaje hovoří o částce 13 544 Kč jako průměrný plat. Hodnoty za celý Jihomoravský kraj jsou značně nižší. Nezaměstnanost se rovná 8, 25 % a hrubá mzda se pohybuje kolem 24 883 Kč. Pokud tyto údaje srovnáme s výsledky výzkumu za mikroregion, dojdeme k závěru, že situace není tak nepříznivá, jak se píše v odborných textech. Nezaměstnanost je skutečně vyšší než je průměr za celý kraj a pořád nedosahuje průměru celého okresu a je o téměř 5 % nižší. Průměrná mzda, ačkoliv nebyla přesně zjištěna, je z vlastních zjištění nižší, než je průměr okresu.

Tabulka 11: Srovnání zjištěných údajů mikroregionu s vyššími územními celky

2013	Mikroregion Strážnicko	Okres Hodonín	Jihomoravský kraj
Počet obyvatel	13 741	156 165	1 172 853
Nezaměstnanost	9, 7 %	14, 92 %	8, 25 %
Průměrná mzda	-	13 544 Kč	24 883 Kč

Zdroj: (vlastní zpracování z dat ČSÚ, 2015)

Dlouhodobá situace nízkého platového ohodnocení a zároveň příslušnost k oblasti s nejvyšší mírou nezaměstnanosti, není dobrými startovacími podmínkami pro větší rozvoj mikroregionu. Tyto hodnoty jsou ovlivněny samozřejmě i situací na trhu práce, demografickou strukturou a v neposlední řadě zmiňovanou územní polohou. Jak bylo vyhodnoceno v kapitole Výsledky, počet obyvatel od roku 2010 v mikroregionu stoupá. Dle věkové struktury je

v mikroregionu kolem 67 % obyvatel v reprodukčním věku, což se shoduje s údaji za okres a kraj. Poměr poproduktivní složky a stejně tak dětí se v dlouhodobém měřítku výrazně nemění. Na rozdíl od celosvětové situace stárnutí obyvatelstva a snižování počtu narozených dětí, tyto změny nezasahují mikroregion tak citelně. Z hlediska mechanické migrace, ve většině obcí převládá imigrace a tedy i saldo migrace je příznivé, kladné. Značí rozdíl mezi počtem emigrantů a imigrantů. Nejsilnější emigrace se týká Strážnice. Velmi nízké hodnoty vykazují Žeraviny. Toto je uzpůsobeno velikostmi obcí. Jak přirozený, tak mechanický přírůstek mají dlouhodobě spíše klesající tendenci. Nejvíce pohyblivými údaji je nezaměstnanost. Ta měla klesající tendenci do roku 2008 od kterého prudce rostla. Za roky 2012 a 2013 nebyly bohužel údaje zjištěny, ale nyní se nezaměstnanost opět nachází na stejné úrovni, jako v roce 2007 zhruba. Čili výkyv na 16 % v meziobdobí je téměř o polovinu snížen.

Tato stovnáni jsou podstatná pro vyřešení stanovených hypotéz po kterých ihned následuje výstižná odpověď.

Výzkumná otázka číslo 1:

Proč se mikroregion Strážnicko potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti?

Odpověď: V mikroregionu se nenacházejí žádné významné podnikatelské subjekty, které by zajišťovaly dostatečnou nabídku zaměstnání. Navíc je zde vyšší procento spíše starších lidí, což má souvislost s dodržováním tradičních zvyků a vzhledu rodiny apod.

Výzkumná otázka číslo 2:

Z jakého důvodu se zde vyskytuje nízká porodnost a vysoká migrace?

Odpověď: Z důvodu vysokého počtu emigrace mladých lidí za prací do větších měst a oblastí. Prvopočátky to má již v odchodu za vzděláním (chybí vzdělávací instituce), kdy mladí zůstanou ve městech, jelikož si zvyknou na takový chod života a mají zde více možností než ve vesnickém prostředí. Mladé páry pak přirozeně i mimo region přivedou na svět své potomky.

Výzkumná otázka číslo 3:

Jaké typy problémů ovlivňují demografické jevy na území mikroregionu?

Odpověď: Negativní přirozené saldo (více lidí umírá) z důvodu slabší zdravotní péče. Je zde také zrychlené stárnutí až vylidňování regionu z důvodu tradičního regionu z minulosti. Zvyšující

se nezaměstnanost (již bylo vysvětleno). Stěhování ekonomicky neaktivních lidí a taktéž nedostatek mladých lidí. Odchází mimo region za vzděláním, prací a lepšími životními podmínkami (v mládí je to více zábavy, možností využití volného času, blízkost institucí sociálních/zdravotních/vzdělávacích atd). Svou roli hraje i slabí kooperace obcí mikroregionu byť jako celek funguje již několik let.

6.2 Návrhy řešení

Na tomto místě se vyskytuje několik mnou vypracovaných návrhů na zlepšení situace v mikroregionu a to nejen z demografického hlediska, byť jemu se věnuji převážně. K těmto návrhům jsem dospěla na základě výzkumu celé práce, SWOT analýzy, diskuzí s obyvateli mikroregionu a také společným studiem se spolužačkou, která se podobným tématem zabývala ve své závěrečné práci.

1. Propagace mikroregionu Strážnicko

Oblast mikroregionu se nachází v atraktivní lokalitě jižní Moravy, v srdci Slovácka. Je místem kde se snoubí téměř panenská příroda, lidské tradice a chutné víno. Všechny obce si uvědomují nutnost zvyšování standardu pro turisty, neboť nejvíce mimo jiné, těží z cestovního ruchu. A nejen z hlediska cestovního ruchu, ale také rozvoje z hlediska demografie, je propagace velmi silným nástrojem. Vysokou koncentraci turistických lákadel zatraktivní kvalitní propagace a může zviditelnit obce pro jedince, kteří hledají místo k trvalému pobytu. Tištěná forma je plně využita časopisem Malovaný kraj, vydávaný s informacemi za každou obec. Ty mají navíc ještě své oběžníky jako např. Strážničan, Petrovjan atd. Především pozvánky na akce se vyskytují a mají vysokou úspěšnost především na sociálních sítích. Což je v dnešní době nejrychlejší a nejlevnější forma komunikace.

TIP: Doporučovala bych především aktualizaci webového rozhraní jednotlivých obcí, ale především mikroregionu jako takového. Stránky nejsou plnohodnotné, těžko se na nich informuje a zdá se mi, že nedochází ani k pravidelné aktualizaci. Nejsou pro návštěvníka ničím zajímavým, tak aby v něm zakořenil pocit, že by tento kousek země, chtěl navštívit, protože může být zajímavý.

2. Obecní bydlení

V obci Petrov se nachází nevyužité prostory bývalého obchodního domu Škodák, jehož odkupem by šel uskutečnit podnikatelský plán „startovacího bydlení“. O tento projekt se může zajímat i sama obec. Stejně tak by se prázdné prostory daly najít ve více obcích mikroregionu. Jejich využitím na tento záměr by se mohlo o mikroregion zajímat více především mladých lidí, kteří se touží osamostatnit. Výhodou dříve bylo regulované nájemné. To však v dnešní právní úpravě není. Zdaleka by to však pokrylo téměř nulovou nabídku ze stran obcí na bytovém trhu.

TIP: Využití prázdných budov ve vlastnictví obce, odkupy nevyužívaných prostor či výstavba tzv. startovacího bydlení. Na tyto „tvrdé“ investiční projekty je možné využít dotačních programů Evropské unie a tedy by pro obce nemuseli být takovou zátěží.

3. Podpora rodin s dětmi

Již téměř všední pozitivní nástroj. V mikroregionu však stále v pozadí a spíše nevyužívaný, pokud nepočítáme činnost zájmových organizací. Musíme ovšem rozlišovat jednotlivé obce, vzhledem k přítomnosti města Strážnice jsou situace značně rozdílné. Dle celostátní soutěže Obec přátelská rodině, která vytyčuje podmínky, jejichž splnění opravňuje obec bojovat o tento titul, jsem si vzala několik inspirativních tipů.

TIP: Vytvořit metodiku realizace prorodinné politiky mikroregionu, která by zahrnovala prevenci kriminality, podporu rodin v rozvoji pomocí sociálních a zdravotních aktivit, zajištění vzdělávání rodičů v problematice sladování práce a rodiny, dohlížení nad vznikem nových pracovních míst s cílem posilnit soudržnost rodin a jejich stabilizaci, zajistit dostatečnou kapacitu MŠ a ZŠ v mikroregionu, podporovat aktivity rodin s dětmi apod. Prakticky to může být především výstavba dětských hřišť, sportovních areálů, zábavních center apod.

4. Vlastní bydlení

Pravidelně v poštovní schránce nacházejí občané obcí lístečky s poptávkou po rodinných domech. Dle situace ve státě si trůfám říct, že novým trendem je stěhovat se na vesnici, do klidu, blíž k přírodě, ale přitom do lukrativního místa (Strážnicko je na hlavní dopravní tepně, města jsou v dojížděkové vzdálenosti a přitom je to území CHKO Bílé Karpaty). Výstavba vlastního bydlení je v každé obci jinak limitována. Ve více obcích je problém s výstavbou bytů jen přístřešku na auto z důvodu malicherných podmínek a jakýchsi žabomyších válek.

TIP: Sjednocení a aktualizace územních plánů obcí, sjednocení podmínek pro možné rozšiřování území a novou výstavbu, stanovení pevných limitů a také dostatečný prostor pro individuální iniciativy občanů. S tím souvisí i nenadhodnocování cen stavebních parcel.

5. Strategie pro snížení nezaměstnanosti

Hlavním cílem mikroregionu je dlouhodobě snížit nezaměstnanost. Ta je i důvodem rozsáhlého odlivu mladých lidí za prací a tím i snížení porodnosti, celkového počtu obyvatel a příčinou stárnutí populace. Obec Sudoměřice nabídla své pozemky k výstavbě „hal“ firem, které zaměstnávají několik desítek lidí. V převážné většině, ale ne „domorodců“. V tomto případě, pokud chceme dostat zpět mladé lidi a mladé rodiny, je důležité myslet na nedostatek míst k bydlení, které je nutně s pracovní pozicí spojeno. Z vlastní zkušenosti vím, že na již několik pozic, byli místo kvalifikovaných občanů obcí mikroregionu, raději přijati „cizí“ – aby to nevypadlo, jako podplacené apod.

TIP: Stanovit pravidla pro přijímání zaměstnanců převážně z řad obyvatel mikroregionu. Stálé bydliště v jedné z obcí, by mělo být výhodou pro zaměstnání v oblasti. Pokud se jedná o zájemce, který hledá i bydlení, je nutné vytvořit strukturu nabídky bytů/ domů či pozemků. V tomto případě navrhuji sjednotit pravidla pro obchodování s pozemky a domy (nenadhodnocovat a nedržet několik let v nečinnosti). Vhodné je i nabídnout s pracovní pozicí i s bydlením např. obecní byty, o kterých je již zmínka výše.

6. Poskytování příspěvků spojených s migrací

Pokud by pro obce nebylo reálné zrealizovat obecní bydlení (které je již spíše nepropagované), je možné alespoň částečně přispět na náklady spojené se stěhováním do obcí mikroregionu. Například zájemce o práci získá i příspěvek na bydlení/ stěhování, který obsáhne dopravní náklady a náklady s hledáním bydlení. Jednalo by se o příspěvky na dobu určitou, jakoby startovné. Obdobně se dá podporovat pozitivní migrace skrze vlastníky bytů k nájmu. Ti by získávali výhody v podobě slev na dani z příjmu z nájemného, či přímý příspěvek dle upotřebitelnosti.

TIP: Pomocí fondů Evropské unie vytvořit dotační program zabývající se příspěvky spojených s migrací.

(Nedorostková, 2012)

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zaměřila, na územní celek mikroregion Strážnicko, který patří pod okres Hodonín ležící v Jihomoravském kraji. Objekty zájmu se stali všichni obyvatelé sdružených deseti obcí tohoto mikroregionu, jmenovitě Strážnice, Sudoměřice, Petrov, Tasov, Hroznová Lhota, Tvarožná Lhota, Radějov, Kozojídky, Kněždub a Žeraviny. Studium historických dokumentů a převážně statistických zdrojů byl sledován demografický vývoj a změny v celé oblasti. Cílem bylo zjistit, zdali se mikroregion nějak liší svým vývojem od celosvětového trendu, tedy stárnutí obyvatelstva, vymírání z důvodu nízké natility apod. Základem práce, bylo studium historických dokumentů o vývoji oblasti a především statistických vyhodnocení v průběhu let, které uskutečňují, jak jednotlivé úřady obcí, tak především Český statistický úřad, kde jsem čerpala informace nejvíce. Na základě pozorování, rozhovorů s obyvateli mikroregionu i studiem tematických zdrojů (především Strategie pro Mikroregion Strážnicko) jsem vytvořila SWOT analýzu na jejímž základě vzniklo několik doporučení ke zlepšení situace z hlediska demografie. Tyto nápady se v této oblasti protřipají už nějakou dobu, ale prozatím se mikroregion zcela nezaměřil na řešení svých problémů skrze zlepšení demografických možností. V dnešní době různých projektů a možností využití dotačních programů především z evropské unie, je však velmi pravděpodobné, že v nové strategii, která je aktuální na období 2014 – 2020, se na tuto problematiku mikroregion zaměří. Prozatím není tento dokument zdárně dopracován.

Touto prací také byly potvrzeny výzkumné hypotézy (předpoklady), kdy se mikroregion skutečně i v celkovém srovnání potýká s vyšší nezaměstnaností, nízkou porodností a vysokou migrací. Těžiště těchto charakteristik bych přisuzovala historickým souvislostem. Především příhraniční lokalitě s typicky vysokou nezaměstnaností za celý okres, typickou zemědělskou produkcí, absencí přirozených velkých center (Brno leží cca 60 km od oblasti) a zažitou podobou vzhledu rodiny. Přínos této práce proto spatřuji ve zpracování detailní charakteristiky oblasti a následnému zhodnocení problémů pomocí grafů a tabulek (tedy přehledné formě i pro vyšší místa). S doplněním o katalog návrhů si můžeme dovoluť i do budoucna prognózovat zlepšení vývoje a to zvýšením atraktivity místa, přilákáním mladých či mladých rodin, vstupní pomocí pro bydlení a zaměstnání, tvorbou pracovních míst apod. Tyto priority by se měli přenést do podvědomí veřejnosti a se vzájemnou pomocí, postupně dosáhnout stanových cílů.

SOUHRN

Klíčová slova:

Obyvatelstvo, demografická analýza, mikroregion Strážnicko, natalita, mortalita, emigrace, imigrace, SWOT analýza

V současné době je globálním problémem tzv. vymírání a stárnutí obyvatelstva, protkané nárazovými baby boomy. Politika každého státu se v předních řadách zajímá právě o rodinnou problematiku, neboť stát to jsou lidé! Tato bakalářská práce se zaměřila na menší územní jednotku, a sice mikroregion, což je sdružení několika obcí (též svazek obcí) za účelem dosažení společného cíle. Z hlediska teorie demografie jsem vyhledávala informace o natalitě, mortalitě, migraci, zaměstnanecké struktuře, religionalitě či vzdělanosti struktuře obyvatel mikroregionu. Při pohledu na tyto údaje za předchozích 40 let lze potvrdit celosvětový normál, tedy snižování počtu obyvatel a jejich stárnutí. V souvislosti s vývojem společnosti se pak objevuje v této oblasti trend vysoké migrace a to především do větších měst, ale postupně se objevuje čím dál více případů obyvatel, kteří tuto oblast vyhledávají. Je proto možné do budoucna počítat se zájmem jak mladých rodin, tak seniorů, pro které je klidná lokalita vesnického typu, objektem zájmu.

Jednotlivé výkyvy zjištěné při studiu dokumentů a statistických údajů lze přisuzovat právě ke světlým létům, kdy se rodilo více dětí, nebo naopak méně mladých odcházelo za studiem či prací. To mohlo být způsobeno obsáhlejší nabídkou na trhu práce či ne tak aktuální potřebou mít vzdělání, jako je tomu dnes. Ať byly důvody jakékoliv, dlouhodobě vývoj v mikroregionu neovlivnily. V analýze demografické situace mi také pomohla SWOT analýza na jejímž základě přehledně vynikly slabé a silné stránky, hrozby a příležitosti v této oblasti. Na základě toho vzniklo několik projektů, s jejichž realizací by se vývoj mikroregionu jistě posunul do kladných hodnot v celkovém statistickém šetření.

SUMMARY

Key words:

Population, demographic analysis , microregion Strážnicko, natality, mortality, migration, SWOT analysis

One of the global problems the current populations are facing are so called progressive extinction and aging, combined with unpredictable baby booms. Each state's policy is focused on the topics of family, as the family is an elementary unit of state. Focus of this work is to understand the small administration sections known as microregions, which is union of several towns aiming at succeeding in mutual goals. From the demohraphics point of view, I've been searching through information related to natality, mortality, migration, employment system, religionistic data or data desribing levels of education. Analysis of the data up to 40 years back confirmed a global standard – continual decrease of population and aging. As the population evolves, we can also see the new trends like high level of migration, espacially to larger cities. There are also studies confirming the growing interest of both young people and seniors into a calm, rural environment.

Variations can be ascripted to strong natality years, where more childern were born or lower amount of young people migrated to cities to study or work. This could have been also caused by better situation on rural labor market or decreasing need for high level of education. Whatevere the reasons were, they didnt impacted the microregion from the long term perspective. I used SWOT analysis to understand microregion highlights and weakneses, threats and opportunities. Based on this analysis several projects started supporting the development of the region and its movement towards positive results in the final statistical research.

REFERENČNÍ SEZNAM

Seznam použité literatury

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2014a. Obyvatelstvo v obcích Jihomoravského kraje v roce 2013. *Český statistický úřad* [online]. Praha 2004-2013 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_v_obcich_jihomoravskeho_kraje_v_roce_2013

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2014b. Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2013. *Český statistický úřad: krajská pobočka ČSÚ v Brně* [online]. Brno 2004-2013 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_v_obcich_jihomoravskeho_kraje..

Český statistický úřad. Katalog projektů [online]. 2015 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: (<http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/p/170217-14#>)

DEKAŘOVÁ, Ivana. Strategie rozvoje cestovního ruchu v mikroregionu Strážnicko. Zlín, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

Demografie (nejen) pro demografy. 3., přeprac. vyd. Editor Květa Kalibová, Zdeněk Pavlík, Alena Vodáková. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, 241 s. Sociologické pojmosloví. ISBN 978-80-7419-012-4.

Demografický informační portál. *Demografie* [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.demografie.info/>

CHRÁSKA, M. 2007. Metody pedagogického výzkumu. Praha: Grada Publishing. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

KLUFOVÁ, Renata a Zuzana POLÁKOVÁ. Demografické metody a analýzy: demografie české a slovenské populace. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 306 s. ISBN 978-807-3575-465.

LEADER+,2013a. Území místní akční skupiny. *LEADER: databáze regionů* [online]. 2004-2013 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://leader.isu.cz/region-na-mape/region/482/MAS-Straznicko-os>.

LEADER+, 2013b. Informace o místní akční skupině a regionu. *LEADER: databáze regionů* [online]. 2004-2014 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://leader.isu.cz/region/482/MAS-Straznicko-os>.

METODIKA TVORBY PROGRAMU ROZVOJE OBCE, 2014a. Seznam pojmů. *Metodika tvorby programu rozvoje obce* [online]. [cit. 2014-05-14]. Dokument ve formátu PDF. Dostupné z: http://www.regionalnirozvoj.cz/tl_files/soubory/Planovani_obci/Metodika_PRO.pdf.

MĚSTO STRÁŽNICE, 2014. Památky města. *Strážnice-město* [online]. [cit. 2014-05-14]. Dostupné z: <http://www.straznice-mesto.cz/pamatky-mesta/ds-1015/p1=1071>.

MFF STRÁŽNICE, 2014. Mezinárodní folkorní festival Strážnice. *Folkorní sdružení České republiky* [online]. [cit. 2014-05-14]. Dostupné z: <http://www.folklornisdruzeni.cz/mff-straznice>.

MIKROREGIONY A MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINY, 2008. Článek. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 13/2008 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/mikroregiony-a-mistni-akcni-skupiny.aspx>

NEDOROSTKOVÁ, Jana. Socio-demografická analýza mikroregionu Strážnicko. Zlín, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

OBEC KNĚŽDUB, 2014. Historie obce. Obec Kněždub [online]. [cit. 2014-05-14]. Dostupné z: <http://www.knezdub.cz/historie.htm>

OBEC PETROV, 2014. Turistika. Obec Petrov [online]. [cit. 2014-05-14]. Dostupné z: <http://www.obec-petrov.cz/>

OBEC SUDOMĚŘICE, 2012. Památky obce. Obec Sudoměřice [online]. [cit. 2014-05-14]. Dostupné z: <http://www.obecsudomerice.cz/>

OBEC TASOV, 2014. TASOV. Tasov [online]. [cit. 2014-05-14]. Dostupné z: <http://www.tasovho.cz/>

STRÁŽNICKO, 2012a. Kraj vína, folklóru a orchidejí. Strážnicko [online]. [cit. 2014-05-14]. Dostupné z: <http://www.straznicko.cz/files/file/StrazKatal08Fin.pdf>

SRB, Vladimír. 1000 let obyvatelstva českých zemí. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2004, 275 s. ISBN 80-246-0712-3.

SÝKOROVÁ, Dana. Úvod do demografie: určeno pro posl. oboru sociologie - andragogika. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1991, 57 s. ISBN 80-706-7984-0.

RABUŠIC, Ladislav. Kde ty všechny děti jsou?: porodnost v sociologické perspektivě. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001, 265 s. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-01-6.

Wikipedie. Demografie [online]. 2015 [cit. 2015-04-23].

Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Demografie>

WHITEHEAD, Alfred North. Symbolism, its meaning and effect: Barbour-Page lectures, University of Virginia, 1927. New York: Fordham University Press, 1985, viii, 88 p. ISBN 08-232-1137-1.

ZEMÁNEK, Petr. Demografie a populační politika. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 67 s. ISBN 978-80-244-3368-4.

Seznam použitých symbolů a zkratk

aj.	a jiné
apod.	a podobně
CIOFF	Mezinárodní rada organizátorů folklorních festivalů a lidového umění
č.	číslo
ČSÚ	Český statistický úřad
CHKO	Chráněná krajinná oblast
JMK	Jihomoravský kraj
km ²	kilometr čtvereční
např.	například
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
OSN	Organizace spojených národů
Sb.	Sbírka
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SWOT	metoda, jejíž pomocí je možno identifikovat silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby
tzv.	takzvaný
tj.	to je
tzn.	to znamená
UNESCO	Organizace pro výchovu, vědu a kulturu
ÚP	Úřad práce
UTB	Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Seznam příloh

Příloha č. 1: Fotografie z mikroregionu.....	59
Příloha č. 2: Fotografie fauna/flóra mikroregionu.....	60

Seznam obrázků

Obrázek 1: Oblast mikroregionu na mapě České republiky. (Leader +, 2013a)	24
Obrázek 2: Výřez mikroregionu Strážnicko s vyznačením obcí. (Leader +, 2013a)	24

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počty obyvatel v jednotlivých obcích	29
Tabulka 2: Věková struktura obyvatelstva mikroregionu se srovnáním	30
Tabulka 3: Přehled mortality, natality a přirozeného přírůstku pro jednotlivé obce mikroregionu Strážnicko	31
Tabulka 4: Přehled imigrace, emigrace a migračního přírůstku pro jednotlivé obce mikroregionu Strážnicko	32
Tabulka 5: Zaměstnanecká struktura mikroregionu se srovnáním	34
Tabulka 6: Nezaměstnanost v % v rámci mikroregionu	34
Tabulka 7: Přehled sňatečnosti a rozvodovosti v jednotlivých obcích mikroregionu	35
Tabulka 8: Přehled vzdělanostní struktury v obcích mikroregionu	36
Tabulka 9: Srovnání procentuálního počtu věřících v obcích mikroregionu	38
Tabulka 10: SWOT analýza	39
Tabulka 11: Srovnání zjištěných údajů mikroregionu s vyššími územními celky	46

Seznam grafů

Graf 1: Věková struktura obyvatelstva v obcích od 1 000 do 1 999 obyvatel (ČSÚ)	12
Graf 2: Struktura obyvatelstva podle pohlaví, věku a rodinného stavu (ČSÚ)	13
Graf 3: Vzdělanostní struktura Jihomoravského kraje pro obyvatelstvo ve věku 15 a více let (ČSÚ)	14
Graf 4: Vývoj počtu obyvatel za mikroregion 1971 – 2013 (vlastní zpracování)	41
Graf 5: Věkové složení obyvatel mikroregionu za rok 2013 (vlastní zpracování)	42
Graf 6: Údaje přirozené migrace za rok 2013 (vlastní zpracování)	43
Graf 7: Mechanická migrace za rok 2013 (vlastní zpracování)	44
Graf 8: Saldo migrace v průběhu let 1971 – 2013 (vlastní zpracování)	44
Graf 9: Zaměstnanost v mikroregionu v roce 2013 (vlastní zpracování)	45
Graf 10: Nezaměstnanost v mikroregionu (vlastní zpracování)	45

Příloha č. 1: Fotografie z mikroregionu

Zámek Strážnice

Petrov – Plže

Bařův kanál

Příloha č. 2: Fotografie fauna/flóra mikroregionu

Květnaté louky CHKO Bílé Karpaty

CHKO Váté písky

Žerotín - vinohrady

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Ivana Dekařová
Katedra:	Katedra antropologie a zdravotní vědy
Vedoucí práce:	Mgr. Petr Zemánek, Ph. D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Demografická analýza populačního vývoje mikroregionu Strážnicko
Název v angličtině:	Demographic analysis of population development of the microregion Strážnicko
Anotace práce:	Mikroregion je sdružení několika obcí, které si společně pomáhají ke splnění určitých stanovených cílů. Tato bakalářská práce je zaměřená na problematiku demografie, změnami v průběhu vývoje území mikroregionu Strážnicko, který leží na jižní Moravě a sdružuje 10 obcí. Práce se skládá ze dvou stěžejních částí - teoretické části a praktické části. Tyto spojuje kapitola věnovaná situaci v mikroregionu. Teoretická část analyzuje existující materiály o tématu demografie, dostupné zdroje ať literární či internetové. Praktická část statisticky hodnotí situaci v mikroregionu pomocí veličin natality, mortality, nezaměstnanosti, migrace apod. V závěru je stanoveno na základě SWOT analýzy, několik doporučení pro další vývoj oblasti pomocí projektů. Jejich realizace by pro mikroregion Strážnicko jistě znamenala velký posun ke kvalitnímu vývoji. Díky tomu je tato práce určena i pro veřejnost a může se stát inspirativním zdrojem řady institucí věnující se problematice mikroregionu.
Klíčová slova:	Obyvatelstvo, demografická analýza, mikroregion Strážnicko, natalita, mortalita, emigrace, imigrace, SWOT analýza

Anotace v angličtině:	Microregion is cooperation with many cities, which sometimes help themselves to satisfy certain targets. This bachelor work is focused on problems in demography, changes during developing areas of micro region Strážnicko, which is located in South Moravia where associates 10 cities. This work composes two main parts – teoretical part and practical part. Those parts connect capitol dedicated to situation in micro region. Teoretical part analyzes existing materials about demography topic, available resources wheter literatery or interent. Practical part statistically rates situation in micro region using variables of natality, mortality unempolymment, migration etc. In the end of this work is determining based on SWOT analysis many recommendation for the future area development using projects. Projects realitation would mean for micro region Strážnicko great advance to quality progression. Thanks to that is this work dedicated for public and it could became inspirational source for many institutions deal with microregion issues.
Klíčová slova v angličtině:	Population, demographic analysis , microregion Strážnicko, natality, mortality, migration, SWOT analysis
Přílohy vázané v práci:	Příloha 1: Fotografie z mikroregionu Příloha č. 2: Fotografie fauna/flóra mikroregionu
Rozsah práce:	62 stran
Jazyk práce:	Český jazyk